

МИЛЕНКО
СРЕЋКОВИЋ

МИЛЕНКО СРЕЋКОВИЋ

СВАКО ЗАСЛУЖУЈЕ СГЛАС

СВАКО
ЗАСЛУЖУЈЕ
СГЛАС

2013.
—
2015.

ИЗБОР ИЗ ПУБЛИЦИСТИЧКИХ РАДОВА

neopress
PUBLISHING

neopress
PUBLISHING

ПОКРЕТ ЗА
СЛОБОДУ

Миленко Срећковић
СВАКО ЗАСЛУЖУЈЕ СПАС
Избор из публицистичких радова
2013-2015.

Миленко Срећковић

Свако заслужује спас

Избор из публицистичких радова
2013-2015.

Београд, 2015.

Садржај

Увод	7
Какво новинарство жели Глен Гринвалд, <i>Политика</i> , 16.11.2013.	9
Радници против закона о раду, штрајку и стечају, <i>Политика</i> , 19.12.2013.	13
Зашто само 24 приватизације?, <i>Политика</i> , 09.01.2014.	17
Странци да, корпорације не, <i>Политика</i> , 20.02.2014.	21
Шта смо научили од Верице Бараћ, <i>Политика</i> , 19.03.2014.	25
Отпор НАТО агресији – једна од битака у глобалном рату, <i>Политика</i> , 24.03.2014.	29
Први мај – власт радницима, <i>Политика</i> , 29.04.2014.	35
Изградити одрживо уместо потрошачког друштва, <i>Политика</i> , 03.06.2014.	37

Назовимо ствари правим именом, <i>Политика</i> , 15.07.2014.	41
Неједнакост као препрека привредном расту, <i>Политика</i> , 24.09.2014.	45
Борба народа без државе, <i>Политика</i> , 22.10.2014.	49
У одбрану јавног добра, <i>Политика</i> , 11.12.2014.	53
Свако заслужује спас, <i>Политика</i> , 21.01.2015.	57
Грчко збогом капитализму?, <i>Политика</i> , 29.01.2015.	61
Поробљавање дугом, <i>Политика</i> , 03.03.2015.	65
Откуд богатима богатство?, <i>Политика</i> , март 2015.	69
Другачији свет је могућ, <i>Политика</i> , април 2015.	73
О западном тероризму или 50 милиона мртвих од Другог светског рата, <i>Нови стандард</i> , 18.12.2013.	77
Привреда за људе, не за профит, <i>Двоглед</i> , 24.02.2014.	81
Непримерено поређење Косова и Бангладеша, <i>Нови стандард</i> , 07.04.2014.	85
Геополитика грађанских ратова, <i>Нови стандард</i> , 28.04.2014.	91
Поговор	97

Увод

У овој књизи дати су хронолошким редом текстови које сам у периоду 2013-2015. објављивао претежно у дневном листу „Политика”. У њима сам имао могућност да у најквалитетнијем српском медију изнесем размишљања и ставове о темама које ме највише занимају – што је ретка привилегија, на којој сам дубоко захвалан онима који су ми то омогућили. Новинарка Маријана Милосављевић, позната по свом хуманизму и солидарности са колегама, октобра 2013, након своје радио емисије у којој сам гостовао, препоручила ми је да пишем за „Политику” и повезала ме са замеником главног уредника Батићем Бачевићем, угледним новинарем некадашњег „НИН-а”. Љиљани Смајловић, главној уредници, свакако дугујемо захвалност што је „Политика” најквалитетнији лист на овим просторима, а Браниславу Радивојши, уреднику рубрике „Погледи”, за странице на којима се одвија најдемократскија дебата у нашем друштву. Сумњам да би било који други већи медиј био довољно отворен да објави текстове у којима се налазе ставови налик мојим, као што сумњам да бих уопште био мотивисан да у њима било шта објављујем. Такође, консултације са сарадницима из Покрета за слободу, пре свега са Владимиром Богићевићем,

као и са радницима и учесницима различитих социјалних борби, биле су пресудне за крајње уобличавање ових текстова, па и њима такође дугујем велику захвалност. Захвалан сам читаоцима на бројним коментарима које су ми лично послали или објавили у писмима читалаца или на интернет сајту „Политике”. Они су ми свакако највећи подстрек да наставим са писањем. Верујем да у Србији постоје бројни квалитетни људи који могу допринети бољитку нашег друштва, само уколико им буде пружена прилика да му допринесу својим знањем и способностима. Такав друштвени напредак можемо постићи само организованим и удруженим колективним залагањем. На том уверењу засновани су текстови обједињени у овој књизи.

М. С.

У Крагујевцу, априла 2015.

Какво новинарство жели Глен Гринвалд

ТЕРМИН АНГАЖОВАНОСТ најчешће повезујемо са делом и мишљу чувеног француског филозофа Жана-Пола Сартра. „Против чега ћемо се данас бунити”, питао би он пошто би ушао у редакцију свог часописа „Модерна времена”. Сартрова друштвена ангажованост, уз његова књижевна и филозофска дела, донела му је велику популарност; више од педесет хиљада симпатизера присуствовало је његовој сахрани, која је више наликовала на масовне антикапиталистичке демонстрације. Но, она је била и разлог сукоба са његовим дугогодишњим пријатељем Албером Камијем: и дан-данас воде се расправе ко је од њих двојице био у праву.

Полемика сличног значаја одвијала се и недавно у „Њујорк тајмс” између Била Келера, бившег уредника „Њујорк тајмса”, и сад већ бившег новинара британског „Гардијана” Глена Гринвалда, који се прославио захваљујући информацијама Едуарда Сноудена, америчког непријатеља број један одбеглог у Русију. Полемика између Келера и Гринвалда најједноставније би се могла представити као дилема: треба ли новинари да извештавају о свету или да га мењају.

Гринвалд је већ дуже време принуђен да се брани од низа медијских напада који омаловажавају његов новинарски рад представљајући га као више активистички него новинарски. Дејвид Едвардс, аналитичар корпоративних медија, тврди да се на примеру Глена Гринвалда види да се етикета „активиста” употребљава како би се нечије извештавање представило као пристрасно, неозбиљно и необјективно.

Гринвалд је суочен и са многобројним притисцима на свој приватни живот – његов животни партнер Дејвид Миранда задржан је у августу дуже од законски дозвољених девет сати на аеродрому Хитроу у Лондону, под изговором закона о борби против тероризма, док, према званичној статистици, 97 одсто оваквих полицијских разговора траје мање од сат времена.

Полемика између Келера и Гринвалда одликује се пристојним мада оштрим тоном у размени аргумената, али ипак на крају не долази ни до каквог компромиса. Келер инсистира на томе да је Гринвалдов начин извештавања активистичко, „крсташко” новинарство, које је пре примерено изношењу личног става, него стандардном новинарском стилу, који, по Келеру, треба да пласира само чињенице препуштајући закључке читаоцу.

Новинар треба да буде налик судији, сматра Келер, који оставља по страни сопствене предрасуде и следи само закон и дате доказе. Гринвалд одговара подсећајући да под привидом објективности и неутралности, новинари корпоративних медија често само избегавају да се изјасне о царевом новом оделу, ограничавајући се на то да о томе пренесу изјаве званичних извора. Такав начин извештавања произвео је доста штетног новинарства и неке врло отровне навике. Има ли већих активиста од новинара „Њујорк тајмса” који позивају на војне интервенције у Ираку и дају јавну подршку рату у време Бушове администрације, пита се Гринвалд.

С тим се слаже и Дејвид Едвардс који додаје да за разлику од њих Гринвалд бар није пропагирао окупацију неке стране

земље, при том помињући и Србију као једну од земаља са „Њујорк тајмсове” „листе за одстрел”. Не називати мучење затвореника „мучењем” зато што државни званичници захтевају употребу безазленијег еуфемизма лишава новинарство страсти, виталности и духа.

Такође, по Гринвалду, ту је посреди и својеврсни национализам, јер се та иста пракса назива „мучењем” ако је спроводи држава непријатељски настројена према САД-у, док се у случају САД-а трага за маштовитим синонима да се читава ствар релативизује. Гринвалд пише и о начинима на које се дисидентско мишљење, посебно у случају Ноама Чомског, дискредитује усмеравањем напада на карактер појединца, а не на оно чиме се он бави или шта заступа. „Што се више неко противи политичкој правоверности, више се напади усмеравају на личност, стил и карактер”, пише Гринвалд. Новинарство је, закључује Гринвалд, вредно само када је засновано на чињеницама, доказима и проверљивим подацима.

Данашњем свету ангажовано, а поштено и објективно новинарство потребније је него икад. У Србији би такође, уместо преношења само-хвалоспева државних институција, требало све више постављати питање њихове нетранспарентности и корумпираности. Осим тога, треба правити разлику између ангажованости у корист истине и правде, на којој инсистира Гринвалд, и ангажованости у корист империјалистичких милитарних интервенција, какву спроводи један други француски филозоф – Бернар-Анри Леви.

(Политика, 16. 11. 2013.)

Радници против закона о раду, штрајку и стечају

У Србији већ више од деценије политичари и већина економиста тврде да ће до економског раста доћи уколико велики број људи скинемо с државног буџета и оставимо без посла. До сада се, кажу нам „експерти”, куповао социјални мир тако што су радници примали плату а ништа нису радили. Закључак је да само тајкунџи, политичари и менаџери нешто раде, сви остали паразитирају на државном буџету. А тај социјални мир је, како испада по њима, нека јако лоша ствар, па је стога, изгледа, боље имати социјалне сукобе. Међутим, сукоби свеједно очекују свако друштво које не размишља о алтернативној, солидарној економији, већ економију подређује директивама и интересима који само поспешују друштвено раслојавање.

Чак и да су ти наши „експерти” у праву, чак и да дође до економског раста, то не значи да ће ситуација за већину становништва тиме постати боља. Разговарао сам о томе са Оливијеом де Шутером, специјалним извештачем Уједињених нација за право на храну. Његов је одговор био да економски раст сам по себи није никакво решење за проблем глади у свету, уколико није у вези с мерама социјалне заштите

и с равномернијом прерасподелом богатства. Као и то да земље које имају најбоља решења за спас становништва од глади нису нужно богатије од других. У тим земљама, прецизира Де Шутер, редуковање глади и неухрањености становништва, као и социјалних разлика, приоритет је свих ресорних министарстава и сврха свих примењених мера.

И ми би требало да имамо у виду цену коју ћемо као друштво платити ако се према огромном броју становника односимо као према сувишним људима који немају своје место под сунцем. Последице тога никакав економски раст не може да надокнади. Најављене економске мере Владе Србије представљене су као решење за посрнулу привреду, док у многим својим аспектима већина њих служи само повећању експлоатације радне снаге и легализацији нехуманог односа према радницима. „Експерти” кажу да је неопходна већа флексибилност, као да у Србији многе ствари већ нису исувише флексибилне. Јер „флексибилно” је хоћете ли примити плату или нећете, да ли ћете остати без посла или не, да ли ћете моћи да прехраните породицу, и тако редом.

Проблем са садашњом Владом Србије јесте то што су њени предводници тек недавно усвојили тренутно владајућу економску идеологију а притом као да нису разумели да је управо она узрок светске економске кризе и да служи само потчињавању економија неразвијених земаља. Стога имамо Владу која је неолибералнија чак и од својих неолиберално декларисаних претходника.

Али и запослени се организују. Поред јавности познатих синдикалних реаговања на нацрте Закона о раду и Закона о штрајку, самоорганизовани радници појединих предузећа у стечају најављују протест испред Министарства правде због кршења својих права као стечајних поверилаца и траже законске измене које би им омогућиле да буду актери опоравка својих предузећа. Покрет за слободу је досад организовао већи број протеста испред државних институција на којима је изнео захтеве за измену околности које су у протеклој деценији довеле до тако великог броја уништених и

опљачканих предузећа. Одговорност приписујемо на првом месту самом процесу приватизације као и институцијама које су биле задужене за његово спровођење, а пре свега Агенцији за приватизацију. Прљави новац је са офшор рачуна кроз приватизацију убачен у легалне финансијске токове, док нови власници нису били заинтересовани за очување предузећа већ за распродају атрактивне имовине, подизање кредита из банака и стављање новостечене имовине под хипотеку. Радници су отпуштани, а предузећа завршавала у стечају. Разни шверцери свакојаке робе, па и припадници нарко-картела, куповали су фирме широм Србије.

Захтеви које смо на протестима износили подразумевали су најпре спровођење истрага о криминалу почињеном у приватизацији, а сада, кад су те истраге доласком нове Владе Србије започете, тражимо да се утврди и одговорност државе и Агенције за приватизацију, пред чијим очима се тај криминал несметано одвијао, па и да се та агенција укине како би се стало на крај политици распродаје свега и свачега и пракси све већег подређивања законима тржишта (дивље) западног типа. У плану су и друге наше акције: јер то што су нам уништили радна места и осудили нас на незапосленост, не значи да ћемо и бити беспослени и помирити се с тиме скрштених руку.

(Политика, 19. 12. 2013.)

Зашто само 24 приватизације?

УЈАВНОСТИ ВЛАДА ПОГРЕШНА ПРЕДСТАВА О ИЗВЕШТАЈИМА Савета за борбу против корупције. У њима Савет указује на механизме приватизационе пљачке – коју су омогућиле државне институције и која је била уграђена у систем као спрега политике, тајкуна и криминала. Надлежност Савета за борбу против корупције била је да укаже Влади на системску корупцију како би се уклониле могућности за даљу злоупотребу процеса приватизације, а не да сакупља документацију за појединачне полицијске истраге. Он је саставио двадесет и четири извештаја, али то не значи да је било само толико спорних приватизација, јер Савет није стигао да се детаљније позабави осталима. Популарност тренутно највеће политичке партије заснива се на полицијским истрагама ових малверзација: али и након заслуженог кажњавања одговорних ствари ће остати исте, јер држава засад ни не помишља да покрене питање сопствене одговорности, нити размишља о обештећењу радника као највише оштећених у процесу приватизације. Резолуција Европског парламента у којој се од Србије тражи да преиспита само двадесет и четири слушаја, јасно показује да ни у овој европској институцији нису схватили смисао извештаја покојне Верице Бараћ.

Иако у новим допунама Закона о приватизацији има измена које елиминису неке од могућих злоупотреба из претходног периода, то не значи да су елиминисане и саме претпоставке за даљу пљачку. Пљачка је, у ствари, суштинска одлика приватизације која је сама по себи заснована на узурпирању заједничког добра на које би читаво друштво требало да има право и стога је она у основи против људских права и једнакости, јер фаворизује само оне који већ поседују екстремно богатство, и против природне средине, јер је, као и радну снагу, бескрупулозно експлоатише. Приватизацијом је демократско одлучивање потпуно искључено из економских процеса, и стога је она крајње антидемократска – усмерена против учешћа грађана у одлучивању и осмишљавању економских односа на којима ће почивати њихова заједница.

У реторици Владе Србије говори се о нужним економским реформама, реформама које „немају алтернативу”. Тренутна глобална економска и дужничка криза само је последица „безалтернативне” политике тачеровског типа, у којој се изнад свега постављају интереси капитала: било да се ови остварују по неолибералним принципима, било уз државни интервенционизам. Ако банке или корпорације својим погрешним пословним одлукама упадну у кризу, држава ће бити та која ће их одатле извлачити, док ће сав терет њиховог спашавања сносити недужни грађани који немају ни довољно утицаја ни моћи да се томе одупру. Дакле, неолиберални принципи намењени су дисциплиновању сиромашних, док капиталисти, банке и корпорације могу да рачунају да ће се држава појавити као *deus ex machina* да их вади из блата. Протестне пароле које врло јасно и непосредно дочаравају то стање јесу: „Социјализам за богате, капитализам за сиромашне”; и „Социјализација ризика, а приватизација профита”. Чак и ММФ признаје да је својим мерама потпуно упропастио грчко друштво.

Мултинационалне корпорације моћније су и од држава. Кретање капитала у потрази за јефтинијом радном снагом и бескрупулозна експлоатација природне средине и ресурса највећи су пораз човечанства и главни узрок ратова и тероризма.

Наравно, ствари тренутно стоје тако како стоје, и то је реалност с којом морамо рачунати. Међутим, промовисати такво стање као инкарнацију најбољег од свих могућих светава и тражити од народа да се жртвује ради одржања тог опресивног и бруталног поретка није и не може бити ништа више до одраз политичког Стокхолмског синдрома (парадоксалног психолошког феномена у ком жртва пристаје да буде добровољно потчињена жељама сопственог мучитеља).

(Политика, 09. 01. 2014.)

Странци да, корпорације не

Поводом текста „Боље странци него парлог“

Господин Захарије Трнавчевић је у свом ауторском тексту у „Политици“ (10. фебруара) изнео став да је свеједно ко поседује пољопривредно земљиште докле год се оно обрађује, и заложо се за то да се омогући продаја земље странцима. Притом је нашао за сходно да се запита: „Какву корист имамо од тога што, овог часа, 98 одсто њива поседују грађани Србије? Поседују, а не користе“, и навео податак да је око милион хектара земље запарложено.

Погрешан приступ садржи се овде већ у начину на који је то питање формулисано. Није проблем у томе што „ми“ немамо корист од тога што грађани Србије поседују земљу а не обрађују је, већ што од тог посла немају користи ни они који земљу и поседују и обрађују. Да није тако, било би их више који се баве пољопривредом – уместо што одустају од ње, кад схвате да је укупна зарада којој се могу надати, по датим ценама, мања од суме уложене у производњу. Дакле, самим тим, било би и мање парлога.

Многе ствари допринеле су неодрживој производњи, а за њих су најмање одговорни сељаци. Небројено пута накупци

узимају робу од сељака а да је никада не плате, либерализација тржишта довела је до снижавања цена домаћих производа због јефтине, субвенционисане увозне хране, а приватизација је уништила пољопривредне комбinate, прерађивачка предузећа и задруге. Сад кад су земљишни шпекуланти кроз приватизацију јефтино дошли до плодног пољопривредног земљишта и поседују више десетина хиљада хектара, најрадије би га скупо продали мултинационалним пољопривредним корпорацијама. Можемо пристати на то безбрижно заташкавање приватизационе пљачке и рећи – свеједно ко обрађује земљу, само нек се обрађује. Или можемо уместо тога променити све ове неповољне услове и омогућити да се повећа број људи који могу да живе од свог рада у „фабрици под отвореним небом” која има ненадмашни потенцијал за масовно запошљавање становништва и спречавање његовог иселавања у потрази за послом.

Интересовање мултинационалних корпорација за земљу део је једног глобалног процеса познатог као „отимање земље” (енг. Land grabbing). Тај процес се у различитим деловима света различито манифестује, а најдрастичније у Африци, где водећи узурпатори земљишта (међу њима су претежно компаније из САД-а, Велике Британије, Кине, Уједињених Арапских Емирата и Израела) не презају ни од протеривања локалног сеоског становништва са његових вековних станишта. Многе сеоске заједнице принуђене су да мигрирају зато што неки корумпирани племенски вођа уступи земљиште корпорацији, или јер то учини сама држава путем билатералних споразума.

Не треба сметнути с ума да у остваривању својих интереса корпорације воде најмање рачуна о интересима обичних грађана. А како се припадници наше власти по поштењу не разликују нарочито од поменутих племенских поглавица, ни у клаузуле уговора које предвиђају његов раскид уколико корпорација не испуни преузете инвестиционе обавезе не треба имати сувише поверења. Сетимо се само колико таквих уговора Агенција за приватизацију није раскинула упркос очигледном кршењу уговорних обавеза, што је доводило

до обуставе производње у бројним предузећима широм Србије. Сем тога, за билатералне споразуме који се потписују с корпорацијама надлежни су међународни судови, и уколико држава одлучи да промени законодавство како би заштитила природну средину или радничка права, дешавало се да је корпорација тужи због угрожавања садашњег и будућег профита – што је директни напад на демократско право да одлучујемо у каквом друштву желимо да живимо.

Подршка малим породичним газдинствима има вишеструку корист за друштво; она су одрживија, продуктивнија и имају разноврснију производњу од великих фарми. Корпорације се баве бизнисом, експлоатацијом и убирањем профита, и њихово деловање угрожава обичне људе широм света. Наравно, странци који желе да се доселе у напуштене или насељене руралне крајеве, оснују породичну фарму и обрађују земљиште, итекако су добродошли.

(Политика, 20. 02. 2014.)

Шта смо научили од Верице Бараћ

НА ДАНАШЊИ ДАН ПРЕ ДВЕ ГОДИНЕ преминула је Верица Бараћ. Ако изуземо оне чије су привилегије и интереси били угрожени њеним радом, о њеној антикорупцијској борби јавност је имала јединствено позитивно мишљење. Посебно су је и, рекао бих, најискреније ценили они који су од ње уживали једину подршку на коју су у друштву и држави могли рачунати – радници оштећени у приватизацији. Они су њеном Савету за борбу против корупције достављали документацију о кршењу закона, на основу које би она сачињавала непристрасне извештаје о корупцији – трн у оку многих тајкуна, политичара и досадашњих премијера.

Међутим, за њеног живота, власт је упорно игнорисала дописе савета, а компетенција и личност Верице Бараћ на различите су и не баш пристојне начине довођене у питање, дезавуисане и омаловажаване. Иако смо свесни да је то најчешћа судбина појединаца који дођу у сукоб с моћним интересним групама које коче реформу једног трулог система, ипак је немогуће помирити се са тим као неминовношћу. Данас кад на власти имамо странку и лидера који своју популарност, између осталог, у великој мери дугују и честом

позивању на Верицу Бараћ и обећању да ће наставити њену борбу против корупције, посебно је важно да се присетимо основног принципа на којем се њена борба заснивала.

Приликом њеног избора на чело Савета за борбу против корупције 2003. године вероватно нико није сматрао да ће она озбиљно схватити свој посао – очекивали су да ће се ограничити само на саветодавну улогу. Ипак, случајеви којима се бавила од прве су разоткрили спрегу између власти, државних институција, тајкуна и криминала, дакле саму суштину проблема – чиме се наравно замерила многим „крупним играчима”. Али бавећи се суштином проблема, бавила се и нама, обичним људима, руководећи се цитатом из „Расправа” Никола Макијавелија који се налазио на интернет сајту Савета: „Они који говоре о томе да су се људи данашњице одали пљачкању и сличним пороцима треба да схвате да се то десило зато што се људи угледају на оне који њима владају.”

С обзиром на то да је овде свака друга млада особа незапослена и да су стотине хиљада њих напустиле земљу, очигледно је да су људи суочени с непремостивим препрекама из чега не виде никакав излаз. Они који би да раде и да допринесу просперитету земље, потпуно су маргинализовани. Шта је и могла Верица Бараћ постићи наспрам аутистичне власти којој није потребан нико осим ње саме?! Ипак, још постоји прилика да се њеном раду ода дужно признање тако што би се проблемима приступило на њен начин, с њеном неисцрпном енергијом и бескомпромисним идеалима, и довршило оно што је она започела. То нису само судски процеси против појединачних одговорних за приватизационе пљачке незамисливих размера, већ и утврђивање одговорности самих државних институција и партократског система који су им то омогућили, и, у складу с тим, њихова неизбежна реформа. У таквом приступу огледа се суштинска порука извештаја о корупцији Верице Бараћ.

Не желим да покажем неповерење према намерама поменутог лидера, сада већ извесно будућег премијера, да се обрачуна с

корупцијом. Иако јавност још нема детаљан извештај о томе шта је све учињено по том питању, може се, ипак, признати да су неки значајни кораци у том смеру направљени. Надајмо се само да та борба неће на крају испасти селективна, остављајући сам систем изван свог досега, јер како би рекла Верица Бараћ: „Склони смо или песимизму или оптимизму, а најмање смо спремни да будемо упорни.”

(Политика, 19. 03. 2014.)

Отпор НАТО агресији – једна од битака у глобалном рату

На почетку НАТО агресије 1999. године, кубански лидер Фидел Кастро изразио је веру у способност Срба да се својим герилским вештинама, стицаним и развијаним током читаве историје, достојанствено одупру ваздушним нападима и потенцијалној копненој инвазији највеће војне алијансе на свету, иза које је стајало деветнаест најмоћнијих светских држава. Насупрот њему, генерал НАТО-а Весли Кларк, главни стратег напада на Југославију, уверавао је светску јавност да ће бомбардовање потрајати највише три дана. Показало се да Фидел Кастро има много веће искуство од генерала Кларка, кад је реч о томе шта је све један народ спреман да уради у својој борби за слободу.

И заиста, покушај копнене инвазије преко албанске границе југословенска војска је у жестоком окршају у потпуности одбила, бомбардовање је трајало пуних седамдесет и осам дана, уместо очекивана три, а када је постигнут споразум у Куманову, војска се с Косова повукла скоро нетакнута, што је изненадило оне који су на територију Косова просули тоне и тоне бомби. У скривању свог војног потенцијала од напада вишеструко надмоћније непријатељске авијације,

југословенска војска применила је читав дијапазон успешних тактичких камуфлажа, за који би јој заиста требало одати признање за домишљатост и креативност. Тако стечено искуство касније су изучавале и друге земље—потенцијални кандидати америчке „листе за одстрел”, пре свега Ирак. Тарик Али, чувени британски писац и левичар пакистанског порекла, по коме је НАТО бомбардовање Југославије било „рат за америчку доминацију у Европи и империјалистичка интервенција са циљем да се старом непријатељу глава загнури у благо обогаћено осиромашеним уранијумом”, сматра да се југословенска војска за такву борбу оспособила у прошлости, очекујући могући напад од Совјетског Савеза.

Ноам Чомски свакако је најпознатији светски интелектуалац који се жестоко противио НАТО бомбардовању. Писао је о огромним напорима које је НАТО по окончању бомбардовања предузео како би открио доказе о ратним злочинима и накнадно оправдао интервенцију; налик потрази за никад пронађеним „оружјем за масовно уништење” које је било повод за америчку интервенцију у Ираку 2003. Тврдио је да је насиље на Косову ескалирало тек с почетком НАТО интервенције и да је било њена очекивана последица, не њен узрок. „Прави узрок рата нема никакве везе са забрињутошћу за људска права косовских Албанаца”, изјавио је Чомски.

Наоми Клајн, чувена критичарка глобалног капиталистичког поретка, у својој књизи „Шок доктрина” тврди да је НАТО нападом на Србију 1999. хтео у ствари да створи услове за убрзану приватизацију друштвене имовине. Наиме, Србију је требало казнити јер се опирала имплементацији неолибералног поретка; бомбардовање је било само припрема терена за економску „шок терапију”. Клајнова цитира и Строба Талбота, заменика државног секретара у Клинтонској администрацији и тадашњег водећег ратног преговарача, како би показала да иза НАТО бомбардовања Југославије не постоје никакви стварни „хумани разлози”. Наиме, према књизи „Путања судара: НАТО, Русија и Косово”, коју је 2005. објавио Џон Норис, Талботов повереник за односе

с јавношћу, Талбот је изјавио: „Док земље широм региона теже реформисању свог економског поретка, ублажавању етничких тензија и ширењу цивилног сектора, Београд делује као да ужива што се креће у потпуно супротном смеру. Уопште није чудно што су НАТО и Југославија завршили у међусобном сукобу. Југословенски отпор општим трендовима политичких и економских реформи – а не неприлике косовских Албанаца – најбоље је објашњење разлога конфротације с НАТО-ом.”

Словеначки филозоф Славој Жижек критикује тадашњег чешког председника Вацлава Хавела због подршке НАТО интервенцији, не само јер је она довела до ескалације проблема који је наводно требало да спречи, већ и зато што Хавелов морализам, у поређењу с великим еманципаторским покретима инспирисаним Мартином Лутером Кингом и Гандијем, не садржи позитиван, свепрожимајући став који апелује на морална осећања „непријатеља” и захтева од њега да поврати сопствено морално достојанство, већ је усмерен против одређене групе људи, а не против конкретних (расистичких, колонијалистичких) институционализованих пракси. Жижек је једном, у шали, изјавио како је француски филозоф Бернар-Анри Леви и његова подршка војним интервенцијама једини разлог што још подржава смртну казну.

Имануел Волерстин, један од најцитиранијих и најзначајнијих научника из области друштвених наука, изјавио је да се о рату може судити правно, морално и политички. „Правно гледано, бомбардовање је чин агресије, потпуно неоправдан пред међународним правом. Југославија није урадила ништа ван својих граница. А унутар њених граница водио се грађански рат ниског интензитета у који су се САД и друге силе умешале као посредници.” Волерстин се такође запитао како то да се није реаговало у бројним другим случајевима много озбиљнијих кршења људских права од стране држава „клијената” САД-а.

Петнаест година после бомбардовања Југославије, тадашња реторика о хуманитарној интервенцији потпуно је раскринкана

и побијена; чак се врло често у светским дипломатским размирицама употребљава против њених креатора, посебно кад се истиче лицемерје њиховог глобалног деловања. Хилари Клинтон још се 2011. пред Конгресом жалила како САД „губе медијски рат”. Нико озбиљан, сем можда Бернара-Анрија Левија, не би се више усудио да промовише убијање цивила уз оправдање да ће то заштитити људска права других цивила. Обични грађани и јесу највеће жртве, цинично заведене као „коллатерална штета”, свих досадашњих војних интервенција, које су се после Југославије вртоглаво низале – у Авганистану, Ираку, Либији... По арогантном односу према људским жртвама запамтићемо многе главне актере НАТО бомбардовања – од Медлин Олбрајт, преко Тонија Блера, до Била Клинтона, коме су у Приштини још за живота подигли споменик за његове „заслуге”.

Ако је још било неких илузија у време рата у Авганистану и Ираку, после Либије, која је по убиству Гадафија прошла кроз низ масовних расистичких егзекуција, постало је много јасније да такве интервенције, као и она на Косову ‘99, не могу постићи ништа сем да додатно распирују хаос. Интервенисати данас, на пример, у Сирији, кад се тамо више не зна ко кога убија, и кад чак и хелије Ал Каиде ратују једне против других, значило би да су предводници највећих светских сила потпуно изгубили компас у својој глобалној политици. Кад су руске трупе ушле на Крим, позивање председника САД-а Барака Обаме на угрожавање државног суверенитета Украјине многи су дочекали са подсмехом, подсећајући се свих бројних случајева кад су Сједињене Америчке Државе у име људских права игнорисале суверенитет држава широм света. О слабљењу глобалне моћи САД-а можда најбоље сведочи шала која се шири друштвеним мрежама, у којој Обама прети Путину да ће га избрисати с листе пријатеља на Фејсбуку уколико не обустави окупацију Крима.

И Волерстин и Чомски слажу се да Југославија током преговора у Рамбујеу није могла избећи бомбардовање, јер се од ње захтевало да прихвати нешто „што не би прихватила ниједна држава”; обојица сматрају да је НАТО само тражио

повод за интервенцију. Касније су само наставили да се нижу слични изнуђени поводи и ратови, иако се сваки од њих могао избећи да су светске силе то заиста хтеле.

(Политика, 24. 03. 2014.)

Први мај – власт радницима

Први мај је један од важних датума у историји радничке борбе захваљујући којој су остварена данашња радничка права која сматрамо нормом једног цивилизованог друштва. У прошлости, велики број радника дао је свој живот у борби за скраћење радног дана и увођење осмочасовног радног времена. Историјат радничке борбе показује да су за свако појединачно право радници морали да се изборе сопственим снагама. У интересу радника је и већа партиципација у управљању предузећима, али и могућност да учествују у демократским процесима друштва. Док се данас у неким земљама иде ка увођењу шесточасовног радног времена, у Србији се још поуздано не зна ни да ли они који су успели да нађу посао примају икакву плату, да ли од тога могу прехранити породицу, и чему могу да се надају од управо најављених реформи.

Нови премијер често проповеда увођење нове радне етике и „промену свести” народа, па је могуће да је у пакет тих реформистичких мера укључен и неки мистички обред за достизање виших степена капиталистичког просветљења.

До недавно су Грци били нападани као ленштине и нерадници уз наравоученије да је то разлог њиховог недавног економског краха. Међутим, статистика показује да су они водећа нација у ЕУ по броју радних сати и да су по том питању далеко испред својих колега из Немачке, одакле је стизало највише примедби на доколичарски јужњачки менталитет. Оно што се са сигурношћу може рећи за Србију јесте да има врло јефтину, а квалификовану радну снагу – а то је, по неким експертима, наша „квалитативна предност” у привлачењу страног капитала, који почива на експлоатисању радне снаге, и у чијем је интересу да радничких права буде што мање.

Многи окривљују „наслеђе самоуправљања” за олако схваћену радну етику, док се потпуно превиђа да овде стварног самоуправљања никад није ни било, већ је о свему главну реч имала владајућа партија, било у једнопартијском, било у вишепартијском систему. Све откривене афере указују на то да су за највеће проневере државног новца одговорни припадници политичко-економске власти. Партократија и идолопоклонички однос према вођи једини је континуитет који постоји у политичком животу Србије, а највеће растерећење државног буџета дошло би кроз стварну демократизацију политичког, економског и синдикалног живота, где би грађани могли заиста да учествују у одлучивању о стварима које их се непосредно тичу. У супротном, уколико мере штедње буду уперене против оних који једва састављају крај са крајем, најављене реформе било би прикладније назвати „рестаурацијом” – рестаурацијом система у ком само власт има право на неограничене привилегије, док су сви остали дужни да им их својим ринтањем обезбеде.

Овог Првог маја посветимо се размишљању о солидарности и о томе зашто је за све нас битно да у друштву свако има своје место под сунцем и свој део елементарног људског достојанства. Мармеладов у „Злочину и казни” једном приликом каже да је сваком човеку потребан неки излаз. Колико је данас међу нама оних који немају никаквог излаза?

(Политика, 29. 04. 2014.)

Изградити одрживо уместо потрошачког друштва

ТРАГИЧНА ПРИРОДНА НЕПОГОДА која нас је недавно задесила отвара бројна питања пресудна за опстанак човечанства, али углавном потпуно занемарена у мору бесмислених тема којима нас затрпавају масовни медији. Заједно с поплавом испливали су на површину следећи проблеми: 1) питање одрживости цивилизације и начина живота који се састоји од бескрупулозног искоришћавања природе и доводи до све израженијих климатских промена; 2) проблем капиталистичког начина производње заснованог на профитирању по сваку цену, неумереним експлоатисањем природних ресурса и неодговорним загађењем природне средине; 3) проблем нерегулисаних речних токова и катастрофалне приватизације хидрограђевинских предузећа; 4) нужност избора између потрошачког и одрживог (отпорног) друштва, где у овом првом ствари стоје тако да сами сечемо грану на којој седимо само ради задовољења потреба вештачки фабрикованих рекламном индустријом, у сврху повећања профита.

Поводом овог последњег, Ноам Чомски пише: „Циљ корпорација је максимално увећање њихових профита и тржишних удела. Да би то постигле, становништво треба да буде

претворено у безумне потрошаче робе коју и не желе. Оне морају да развију оно што се назива ‘створеним потребама’. Дакле, морају да креирају потребе. Да наметну људима филозофију залудности. Да скрећу пажњу на неважне ствари у животу, као што је модна потрошња. Идеал је створити појединце који су потпуно отуђени једни од других. Чије је осећање за вредност и концепција њих самих заснована само на питању: ‘колико креираних потреба могу да задовољим.’”

Наоми Клајн је већ у поднаслову своје последње књиге „Доктрина шока” капитализам поистоветила са катастрофом. У тој књизи се наводе примери из различитих делова света где су катастрофалне природне непогоде искоришћене како би се спровела још већа приватизација природних ресурса. У књизи коју тренутно пише, Клајнова се бави управо климатским променама као најопаснијим последицама капиталистичког поретка. Осим што расправља о онима који негирају постојање климатских промена, она указује и на још опасније непријатеље природе, а то су еколошке организације финансиране од стране светских корпорација које иза себе имају читав историјат кршења људских права.

Последњих дана доста се говори о нужности обнове градова и домова који су уништени катастрофалним поплавама. Надајмо се да та акција неће пасти у заборав, као у случају последњег земљотреса у Краљеву, и да ће заиста свака штета бити у потпуности санирана. Ипак, само враћање свега у стање какво је било пре поплава неће довести до, медицински речено, стварања имунитета на сличне катастрофе.

„Изградити друштво отпорно на катастрофе подразумева развијање способности антиципирања и превенција, апсорпције и адаптације, опоравка од катастрофе и трансформације на индивидуалном, комуналном, институционалном и еколошком плану”, каже Полин Тамезис, директорка Програма Уједињених нација за развој (УНДП) из Бангладеша. Отпорност не подразумева потпуну елиминацију ризика и опасности, већ способност њиховог превентивног контролисања и

адекватне реакције на непредвидиве околности. Прогрес је неодојив од стварања отпорног друштва, јер се њиме оснажују базична људска права и сама могућност живота у заједници. Поновна изградња требало би у исти мах и да друштво трансформише у стање мање подложно дејствима нових непогода. Приватизација индустријског, пољопривредног и јавног сектора само је умањила отпорност нашег друштва на такве катаклизме.

Масовни одзив волонтера ради постављања насипа и заштите људских живота доста нам говори о вредностима које би многим била довољна мотивација да делују у корист друштва. То свакако нису вредности једног потрошачког менталитета. Да ли је уопште замисливо да би било ко хтео да волонтира на изградњи пројекта „Београд на води”? Да ли би било ко пристао да волонтира на изградњи тих луксузних хотела, пословних и тржних центара, мегаломанских фаличких зграда, и сличних симбола дубоког јаза између оних незамисливо богатих и „оних других”, несигурних чак и у то да ли ће сутра имати чиме да се прехране? Јасно је да „Београд на води” није никаква нужност, за разлику од брана и бедема, већ само хир једног декадентног потрошачког друштва, коме можемо да захвалимо и за све актуелнији проблем климатских промена.

(Политика, оз. об. 2014.)

Назовимо ствари правим именом

Унедавном интервјуу професор економије на Универзитету у Мисурију Мајкл Хадсон указао је на сличности између колонијалног потчињавања централне Африке у XIX веку и актуелног односа Европске уније према Украјини, посебно у контексту понуђеног Споразума о стабилизацији и придруживању. Тим Споразумом Украјина ће бити економски потчињена интересима ЕУ, а ништа притом неће добити заузврат. Према Хадсону, приступ тржишту 28 земаља Европске уније Украјини не значи пуно јер на њега нема шта да извезе. Украјинска индустрија се састоји од фабрика из совјетског периода, чији се производи извозе претежно на руско тржиште. Међутим, Русија ће морати да суспендује зону слободне трговине са Украјином како би своје тржиште заштитила од поплаве европских производа. Немогућност даљег извоза у Русију довешће до огромног губитка радних места и велике незапослености, посебно у источној Украјини, где је испољен и највећи отпор оваквим мерама. Украјински сељаци такође неће бити равноправни са европским, нити могу рачунати на субвенције које добијају француски или немачки фармери, те стога неће ни бити конкурентни на европском тржишту. Овим споразумом, закључује Хадсон, за који Украјинци нису

гласали, већ им је наметнут збацивањем корумпиране, али макар демократски изабране власти која је одбила да га потпише, Европска унија ће Украјини у суштини преотети природне ресурсе и пољопривредно земљиште. Тај механизам колонијалног поретка додатно подупиру тренутни грађански рат, интервенција украјинске војске против сопственог становништва и намера Кијева да постави намеснике у побуњеним областима источне Украјине, игноришући вољу народа.

Корпоративни интереси широм света све очигледније нарушавају право грађана да одлучују у каквом друштву желе да живе и деградирају њихове могућности да заштите себе и своју природну средину од рушилачке трке за профитом.

Најновији напад на грађанска права састоји се у Трансатлантском трговинском и инвестиционом партнерству (ТТИП), о којем се далеко од очију јавности преговара између САД-а и Европске уније. Овим споразумом имала би се уклонити последња малобројна „ограничења” с којима се сусрећу транснационалне корпорације, док је, из перспективе грађана и заједнице, посредни отворени напад на постојећи социјални стандард, радничка права и животну средину. Уколико буде усвојен, ТТИП споразум водио би већем потчињавању држава и грађана интересима профита, пре свега на основу своје најспорније одредбе, а то је инсталирање већ виђеног механизма „решавања спора: инвеститор против државе”, који би транснационалним корпорацијама омогућио да туже појединачне државе због губитка профита изазваног њиховим политичким одлукама.

Уколико, на пример, нека држава или чак ЕУ одлуче да новим законодавством ограниче корпоративну експлоатацију како би заштитиле права радника или природу, партнерска корпорација би пред међународним судовима могла захтевати знатну одштету. Многе корпорације су и до сад у скоро све билатералне инвестиционе споразуме укључивале и механизам „решавања спора: инвеститор против државе” – чиме је већ, како се показало, причињена велика штета интересима грађана и заједница. Најпознатији је случај шведске

компаније *Vattenfall*, која тужи немачку државу за 3,7 милијарди долара због државне одлуке, донете након катастрофе у Фукушими, да се забрани производња нуклеарне енергије. Више од 500 тужби по сличном принципу поднето је против најмање 95 земаља, од којих је више од 400 поднето само у последњих десет година.

Актуелна власт у Србији, ма колико била поштенија или мање корумпирана од претходне, Србију такође потчињава корпоративним интересима. Осим тога, она занемарује чињеницу да је било многих приватизација које законски нису биле спорне (наиме, власници су испоштовали све одредбе купопродајног уговора), а које су имале исти исход (стечај, уништена радна места итд.) као и приватизације у којима је било кршења закона. Пљачка – посебно природних ресурса, друштвене имовине или преотимање тржишта – имају исте последице и кад су спроведени по слову закона, и кад су илегални; а посебно кад су пљачкаши (домаћи или инострани) ти који пишу законе. Или можда прави назив за ту појаву и није пљачка, већ – колонијализам?

(*Политика*, 15. 07. 2014.)

Неједнакост као препрека привредном расту

СХВАТАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ НЕЈЕДНАКОСТИ као препреке привредном расту постаје све присутније у освртима многих аналитичара. До скоро је таква позиција широко одбацивана и заступали су је претежно левичарски економисти. Међутим, недавно је, поред ММФ-а, чак и рејтинг агенција „Стендард енд пурс“ објавила извештај у ком скреће пажњу да је потребно умањити социјалне разлике и неједнаку расподелу прихода како би се изашло из рецесије. Занимљиво је да такав закључак сада долази од агенције за пружање финансијских услуга, која је, без икаквих недоумица, доследно незаинтересована за права сиромашних. Пол Кругман, добитник Нобелове награде за економију, који је често критиковао рад „Стендард енд пурс-а“, највише због удела одговорности те агенције за америчку хипотекарну кризу из 2008, слаже се да постоји све више доказа да прерасподела прихода, односно веће опорезивање богаташа и помоћ сиротињи, доводи до пораста стопе привредног раста, а не, како се до недавно сматрало, до њеног опадања. „Ако наша економија буде правичнија, биће и богатија“, закључује он.

Уколико су, наиме, профит и богатство у рукама малог броја људи, док остатак становништва нема значајнију куповну моћ, неће постојати ни довољна потражња на тржишту роба и услуга да би се покренуо привредни раст. Осим тога, богатство у рукама малог броја „одабраних” често се употребљава да би се утицало на политику. Богати лобирају за мање порезе на приходе и некретнине, што са своје стране резултира мањим улагањима у инфраструктуру и образовање.

На већу добробит друштва с мањим социјалним разликама све више указују, из различитих разлога, и психоаналитичари и неуролози. У земљама где је израженија неједнакост, животни век је краћи, а присутност депресије и насиља већа, каже Пол Пиф, социјални психолог са Берклија. А Роберт Саполски, професор биологије, неурологије и неурохирургије на универзитету у Станфорду, још је 1994, у својој књизи „Зашто зебре немају чиреве”, приметио да што су веће економске неједнакости између богатих и сиромашних, богати све мање улажу у пројекте од јавног значаја, а много више у повећање личне безбедности – односно обезбеђују себи „бољег шофера, боље обезбеђење, флаширану воду, приватне школе, приватно здравствено осигурање”... Богатство се употребљава за параноичну заштиту од масе сиромашних, а такво ограђивање од остатка друштва ствара психичке проблеме и самим богаташима (мада сумњам да ће било који читалац бити сувише потресен тиме да „и богати плачу”). Међутим, ако желимо да побољшамо квалитет живота читавог друштва, онда би, закључује Саполски, требало инвестирати у бољи јавни превоз, сигурније улице, боље јавне школе и приступачнији здравствени систем.

У свом тексту „Са Србијом на уснама”, објављеном у овој рубрици 3. септембра, Бојан Ђурић, бивши истакнути члан главног одбора ЛДП-а, каже: „Када кажем да је знање роба, за пиштољ се ухвате и левичари и десничари.” Иако нас Ђурић није обавестио да ли је тај поменути пиштољ у неком наредном чину и опалио, он јесте у праву: знање може бити роба, као што за чуваре најстаријег заната и тело такође може бити роба. Али то не значи да се сврха тела може редуковати само

на тржишну употребу. Нити се магла може редуковати на страначко „продавање магле”. Да, знање може бити роба, али они студентски протести који су у Србији почели 2006. и на којима је главна парола „знање није роба”, били су усмерени понајвише против социјалних неједнакости које се подстичу увођењем све већих школарина, али и против приватизације факултета и комерцијализације образовања наметнуте Болоњском реформом. Из перспективе такве студентске критике, фарса с Мегатрендом и лажним дипломама само је симптом једног ширег процеса деградације образовања, у чијој се основи налази поменуто изједначавање знања и робе. Кругман, такође, критикује неједнакост, јер деци сиромашних ускраћује сваку могућност образовања, што доводи до даљег „расипања људских ресурса”.

Иако извештај „Стендард енд пурс-а” не даје никакве радикалне предлоге, у њему се ипак истиче значај што већег државног инвестирања у образовање. По њиховој процени, када би се просечна количина знања међу запосленима у Америци повећавала по истој стопи раста по којој се увећавала средином XX века, након пет година њихов годишњи БДП био би већи за 2,4 процента.

(Политика, 24. 09. 2014.)

Борба народа без државе

Унедавном разговору са руководством Радничке партије Курдистана (ПКК), његови чланови образложили су ми, између осталог, и своју осуду НАТО бомбардовања Србије, које се одиграло скоро у исто време кад је и безочна репресија турских власти над курдским становништвом достигла свој монструозни врхунац. Док је НАТО, под изговором заштите људских права косовских Албанаца, бомбардовао српске војне и цивилне циљеве, Турска, чланица НАТО-а, несметано је наставила да се обрушава на људска права својих грађана курдске националности. „Курди у Турској масакрирани су НАТО оружјем”, кажу моји саговорници из ПКК-а. Али, док патња Курда није привукла никакву пажњу међународне заједнице, а камоли заштиту НАТО-а, албански УЧК уживао је његову потпуну подршку. Стога не чуди што се данас на окупираном Косову граде споменици политичким идеолозима и главним виновницима НАТО агресије, албанска деца масовно крштавају њиховим именима, док је на споменику херојском пријатељству Боре и Рамиза само Рамизов кип задржао главу на раменима.

Осуда НАТО агресије од стране антиимперијалистичких левичарских организација, каква је ПКК, није необична. И данашњи главни бастиони социјализма и антиимперијализма – Венецуела, Куба, Боливија, али и Палестина – одбијају да признају независност Косова, препознајући у том пројекту њима одвећ добро познати жиг империјализма. За разлику од курдског ПКК, који има пуну подршку радикалних левичара, албански УЧК је за већину њих продужена рука империјалистичких сила. Насупрот томе, за Сједињене Државе УЧК има статус „ослободилачке”, а ПКК „терористичке” организације.

Недавна албанска детињарија са дроном и заставом велике Албаније, која је прерасла у озбиљан међународни инцидент, као и касније изјаве албанског премијера, откривају нам већ виђену стратегију великоалбанске нацистичке политике – најпре изазвати сукоб у име великоалбанске идеје, ризиковати животе сопствених људи (репрезентативаца који у Србији нису имали никакву заштиту од навијача сем српских фудбалера и полиције), а затим прогласити себе за невину жртву српских власти. За разлику од албанског народа који већ има своју државу – Републику Албанију, Курди се боре за стварање сопствене државе, односно за преображај Курдистана из географске области у легитимну републику.

Репресивне мере турских власти и курдске побуне трају још од 1920. Својом бруталношћу над Курдима тад се истакао један од политичких узора другосрбијанаца – Кемал Паша Ататурк. Деведесетих је, каже Ноам Чомски, „Турска водила интензивни терористички рат против курдског становништва: на десетине хиљада људи је убијено, хиљаде градова и села спаљено, било је вероватно око милион избеглица, мучења и сваког злочина који бисте могли замислити. –’Тајмс’ једва да је ишта известио о томе.”

Данас је Радничка партија Курдистана, уз мање прогресивне курдске Пешмерге („оне који се суочавају са смрћу”), у жижи интересовања светске јавности, као један од најважнијих бедема одбране од исламског фундаментализма.

Њега тренутно оличава оружана група Исламска држава Ирака и Леванта (ИДИЛ), која је недавно дала себи краће али амбициозније име: Исламска држава. Огранак ПКК у Сирији – Партија демократске уније – води снажне борбе како би очувала недавно стечену аутономију и спречила по-кољ курдског становништва.

Премијер Вучић упутио је писмо подршке недавној одлуци Барака Обаме да се Сједињене Државе укључе у борбу против ИДИЛ-а. Таква подршка до сад из Србије није упућена курдским борцима, иако се они против ИДИЛ-а, других ћелија Ал Каиде и осталих сиријских „побуњеника“, за разлику од САД-а, боре већ преко две године. Поред тога, САД су у великој мери одговорне и за настанак самог ИДИЛ-а, због подршке „сиријским побуњеницима“, вођења кампова за њихову обуку у Јордану, као и бомбардовања Ирака, којим су збациле истог оног Садама Хусеина којег су током Првог заливског рата снабдевале хемијским оружјем од којег је највише страдало управо курдско становништво.

Као држава која је и сама 1999. била изолована и анатемисана у Европи, народу „који сем планина заправо нема правих пријатеља“, а посебно његовом прогресивном делу, требало би показати да разумемо његову патњу и подржавамо његову дугу борбу за слободу. „Радикални Ислам сматрамо претњом не само за нас већ за читав свет“, каже један од команданата сиријске ПКК. Те нам речи најбоље показују значај курдских борби.

(Политика, 22. 10. 2014.)

У одбрану јавног добра

Након економских „слободних зона” у којима раднике третирају као робове, и субвенционисања политички подобних фризерских салона новцем из Фонда за развој, сада су јавно-приватна предузећа у тренду политичарских обећања о бољој будућности.

Модел јавно-приватног партнерства представља нам се као позитивна реформистичка новина, док је у ствари реч само о наставку приватног испумпавања капитала из јавних предузећа. Тај пљачкашки модел не само да није нов, већ је у Србији на снази годинама, и суштинско је обележје наше транзиције.

Специфично домаћи образац пљачкања приватизованих друштвених предузећа, и то најчешће док за њих још нису исплаћене све купопродајне рате, састоји се у извлачењу њиховог капитала и имовине, као и оптерећивању хипотеком, у корист других повезаних фирми. Тек пошто би нови власник добијени новац пребацио на рачун других компанија у свом власништву, Агенција за приватизацију би због неиспуњених купопродајних обавеза раскинула започету

приватизацију и предузеће, сад већ опљачкано и оптерећено дуговима и хипотеком, опет вратила у државно власништво. То је стратегија коју приватне фирме примењују и у јавно-приватном партнерству – искористити јавни сектор колико год је могуће, а затим држави препустити да санира последице, или језгровитије речено: приватизовати профит, а социјализовати губитке.

Делим бојазан, коју је (у тексту „Ратови за воду“) недавно изразио господин Владимир Вулетих, када је навео да би недавна посета француске компаније „Суез енвајронмент“, која се бави прерадом воде, могла значити приватизацију водоснабдевања. Приватизација у јавном сектору често подразумева приватизацију само оних делатности на којима се може остварити профит, док се све друге код којих то није случај, као, на пример, изградња телефонске мреже у неком удаљеном селу, укидају или остају на терет државе. Корпоративна тежња ка смањењу трошкова, а повећању профита резултира тиме да, након приватизације, долази до повећања цене услуга које плаћају грађани, док њихов квалитет опада. Корпорације полажу рачуне својим акционарима, не грађанима, а да би акционарске дивиденде биле веће смањују се трошкови на уштрб безбедности, санитарних стандарда или радничких права.

Уколико су грађани незадовољни услугом неког јавног комуналног предузећа, они могу вршити притисак на своје представнике у градском парламенту или их на изборима сменити са власти. У случају приватних компанија то, међутим, не значи ништа, а дугорочни уговори потписани с њима онемогућују интервенцију градске власти. У бројним судским процесима које корпорације пред међународним судовима воде против појединих држава траже се вишемилионске одштете због наводно угроженог профита, а клаузуле које штите корпоративне интересе уграђене су и у многе глобалне трговинске споразуме. Та пракса директно смањује демократске слободе, јер државе избегавају законско ограничавање корпоративног пословања да их корпорације не би тужиле за штету нанету њиховом профиту.

Код јавно-приватног партнерства, најзад, имамо и мањак транспарентности под изговором пословне тајне, па јавност у Србији може само да нагађа шта би нас чекало у случају судског спора са „Фијатом” или „Етихадом”.

(Политика, 11. 12. 2014.)

Свако заслужује спас

*Пао је последњи јесењи лист
на раме човека који је остао сам
без посла
без пара
без места на које може да оде*

Ненад Глишић, Јесен у транзицији

Многобројне психолошке студије показују да се у периоду новогодишњих и других празника много упадљивије истичу људска усамљеност и депресија, а број самоубистава драстично повећава. Период радости за једне, многи дочекују са стрепњом, без наде и средстава за најосновније животне потребе.

Већ дуже време у различитим саветодавним чланцима по светским часописима може се прочитати да је за корпоративни профит добро имати психопату на челу управног одбора. Принципом „без милости” побеђује се конкуренција, налазе рупе у закону и заобилазе правила, утиче на државну политику, манипулише „циљним групама” и „потрошачима”.

А где смо ту ми? У потрошачком друштву слобода избора и одлучивања парализована је самим обиљем безначајних алтернатива: различитим укусима чипса и трендсетерским наметањем животних стилова. На политичким изборима гласа се за мање зло; јер кад би избори стварно могли нешто променити, били би законом забрањени. Речима социолога

Зигмунта Баумана: „Никад нисмо били толико слободни. Никад се нисмо осећали толико беспомоћнима.”

Паул Ферег, белгијски професор клиничке психологије и психоанализе, сматра да је неолиберализам економски систем који награђује наше психопатске тенденције, мења наш морал и личност и из људи извлачи оно најгоре. Подстичу се ризична инвестирања и иницијативе привредника, јер они свакако неће бити ти који ће сносити последице уколико нешто пође по злу. Успети по сваку цену, не бити „лузер”, максимално искористити дату ситуацију – економски су императиви који диктирају наше вредности и карактер. Финансијска криза нам је, по Ферегу, показала на макродруштвеном нивоу како неолиберализам утиче на појединце. Друштвене везе се распадају, солидарност постаје готово луксуз.

Наш премијер је доласком на власт добро уочио тај данашњи дух времена. Прочитао је, каже, Вебера и схватио суштину. Потребна нам је, ни мање ни више, него „промена свести”. Недовољно радимо, неодговорни смо, чекамо да нам решења падну са неба уместо да покажемо иницијативу. Не сећам се да је икад поменуо политичаре који дају обећања која никад не испуне и у медијима најављују популарне мере а затим пусте да их прекрије заборав, нити да је натерао тајкуне да плате порез који дугују држави, па да не мора, како би попунио буџет, сиротињи да смањује њене ионако ниске приходе.

Ко год се сусрео са било којом оштећеном радничком групом могао је видети из прве руке психичке последице друштвене неправде. Ти људи и дан-данас чекају исход безброј пута најављених преиспитивања приватизација, не зато што се надају ма каквој одштети (мада би и на њу имали права, да живимо у друштву где права радника нису само мисаона именица), већ зато што би им то била коначна потврда да нису одговорни за своје сиромаштво и пропаст својих предузећа.

Заробљени у таквој бесконачној петљи, где они који наводно решавају проблеме само праве нове, још комплексније, питамо се: има ли излаза? Своје личне, психичке невоље нећемо решити док не променимо систем који репродукује нехумане и патолошке личности, и разграђује друштвене основе солидарности. Сваки човек заслужује спас, каже јунак Достојевског који се затекао у безизлазној ситуацији: тај спас је многим данас потребнији него икад.

(Политика, 21. 01. 2015.)

Грчко збогом капитализму?

Уз „Бела ђао”, револуционарну песму италијанских партизана, у недељу увече прослављала се убедљива победа левичарске партије Сириза на грчким изборима. Алексис Ципрас, лидер Сиризе и нови премијер Грчке, у свом победничком говору опростио се, једним одважним „збогом”, од досадашњих катастрофалних мера штедње, и од политике ЕУ и ММФ-а који су од Грчке направили нову „дужничку колонију”.

Сириза је, у периоду економске и друштвене кризе, добила масовну подршку бирача пре свега због обећања да ће раскрстити са политиком штедње која је десетковала радна места и драстично погоршала животни стандард становништва („пет година понижавања и бола”, по речима Ципраса). Још 2012. постала је водећа опозициона политичка партија у земљи, а већ на изборима за Европски парламент у мају 2014. освојила је највећи број гласова.

На овим изборима Сиризи недостају само два посланичка места како би осигурала апсолутну већину у парламенту (њених је 149, од укупно 300). Међутим, при бирању будућег

коалиционог партнера ради формирања владе, на видело су изашла нека од унутрашњих партијских трвења. Део чланова Сиризе захтевао је да коалициони партнер буде ККЕ (Комунистичка партија Грчке), како би Грчка добила „леви-чарску, радничку владу” и спровела „радикални социјалистички програм”. Иако Сириза делимично потиче од фракције која је била у склопу ККЕ, међу њима тренутно нема сарадње. ККЕ сматра Сиризу „реформистичком” партијом која тежи „договору са капитализмом”, уместо револуционарном мењању система. Због тих несугласица, Сириза је формирала Владу са Независним Грцима, десничарском партијом која се, такође, противи спорним мерама штедње.

Премда је задобила поверење већине, Сириза има веома мали маневарски простор. Највећи проблем с којим ће се суочити на власти јесте несумњиво наставак притиска „чувене тројке” – ММФ-а, Европске уније и Европске централне банке. Упркос томе што се грчки народ определио против мера штедње, неће бити отписа дугова, поручују сви, од Ангеле Меркел до председнице ММФ-а Кристин Лагард, потпуно игноришући Ципрасова честа подсећања на Конференцију у Лондону 1953, када је Западној Немачкој отписана главница дуга, што јој је на првом месту уопште и омогућило економски опоравак после Другог светског рата. Ипак, Ципрас и даље најављује да ће своју политику засновати на чвршћим преговорима са међународним кредиторима, а резултати избора би заиста могли довести до веће флексибилности у мерама штедње. Сириза ће свакако радити на ублажавању тешких друштвених последица досадашњих мера штедње, како би остварила бар део обећања која су је довела на власт.

Досад је тешко било проценити шта лидери Сиризе заиста планирају да ураде кад се домогну власти и до које мере ублажавају своју реторику како би били прихватљивији бирачима који су против изласка из ЕУ. Ципрас је више пута понављао како жели да спасе ЕУ од Ангеле Меркел, а његов саветник за економска питања Јанис Варуфакис како је у тренутној историјској ситуацији потребно стабилизovati

и спасти капитализам не би ли се анулирала фашистичка претња и спречили друштвени хаос и избијање рата. Овакве ставове критиковали су многи други левичари; Сириза је оптуживана да жели да постане власт прихватљива за Европску унију, док су их чланови ККЕ оптуживали да управо ЕУ и стоји иза њих.

Какогод, за исход ових избора заслужно је пре свега већински левичарско опредељење грчког народа, каљено још у доба грађанског рата, војне хунте и герилских отпора. Уколико грчки народ настави са даљом мобилизацијом, протестима, окупацијама фабрика и активном борбом за своја права, инсистирајући да се очувају мере социјалне заштите, левичарска Влада имаће пред собом најпоузданији путоказ, без недоумица у ком правцу да дела: тада ће капиталистичкој диктатури заиста моћи да каже то последње, ултимативно „збогом”! Осим, наравно, у случају да их не задеси – опет – војна хунта; но, тад не би било тешко погодити ко је стварно иза ње.

(Политика, 29. 01. 2015.)

Поробљавање дугом

Иако је Сузан Вудворд у својој књизи „Балканска трагедија” још 1995. установила да је ММФ један од главних криваца за распад Југославије и почетак грађанског рата, данас је та интерпретација здушно потиснута у страну. Па и у контексту актуелне грчке дужничке кризе, човек може нешто начути о томе само са маргина – а граничи се с немогућим да то помене ико од утицајнијих европских или америчких властодржаца.

У центру медијске пажње данас је нова грчка власт, чији је приоритет да раскине с политиком штедње и приватизације наметнутом од стране ММФ-а и европских институција. Сириза се бори против „косовизације Грчке”, против претварања Грчке у протекторат под европским намесништвом, у којем би, као на Косову, владала општа беда – пише Јанис Варуфакис, нови министар финансија. И Пол Кругман, добитник Нобелове награде за економију, нада се да ће Сириза успети да спасе своју домовину од ноћне море у коју су је прогнале међународне финансијске и политичке институције.

Отпис дугова, који Сириза тражи од међународних кредитора, као правно-политичка мера постоји од памтивека, подсећа нас антрополог Дејвид Гребер, аутор чувене књиге „Дуг”. Познаваоци хеленске културе добро се сећају имена грчког песника и законодавца Солона. Он је још у VI веку пре нове ере укинуо дужничке обавезе сељака, због чијег се неиспуњавања падало у дужничко ропство, тј. ставио је ван закона могућност да инсолвентни атински кметови буду продани у робље ради намиривања имућнијих суграђана – поверилаца. Тај Солонев реформистички потез – отпис дугова – поставио је неке од битнијих темеља друштва које данас познајемо као колевку демократије и цивилизације. И самој Немачкој управо је отпис дуга из 1953. омогућио да постане једна од економски најразвијенијих земаља света.

Али, природа дуга је погрешно схваћена, сматра Кругман, и то је узрок потпуно погрешне политике коју Европа намеће Грчкој. Иако имамо глобалну штедњу без преседана, та политика стезања каиша само је направила још већу штету. Званичници ЕУ и ММФ-а апелују на Грке да се одговорно понашају, док је њихова сопствена политика обична економска фарса, заснована на неразумном уверењу да оштре мере штедње немају никакав негативан ефекат на привредни раст и запосленост. И Немачка је, као и друге централноевропске земље, сходно томе почела да троши мање. Али, то смањење потрошње, које од Европе прави штедљиву швапску домаћицу, успорило је привреду и економски раст – па је смањење дуга постало у још већој мери немогуће. Дуг може бити претња финансијској стабилности, али стање се сигурно неће поправити ако мере предузете у циљу његовог смањења гурају економију у дефлацију и депресију. Ситуација се тако само додатно погоршава.

Први потез новог грчког премијера – полагање цвећа на место где су немачке окупационе трупе стрељале више десетина грчких левичара 1944. – може се разумети и као гест свести о историји репресије за којом би власт посезала сваки пут кад су били угрожени интереси крупног капитала. Ципрасу је свакако добро познат пуч којим је, уз помоћ

Сједињених Држава, у Чилеу збачен Салвадор Аљенде, такође, демократски изабрани левичарски председник. Уколико Сириза изгуби битку, треба се бојати доласка ауторитарног режима на власт – што не би био први пут да крупни капитал на тај начин осигурава свој опстанак. Сам термин приватизација и настао је да би се описале економске мере које су тридесетих спроводили нацисти у Немачкој, док се многи промотери неолиберализма и данас заклињу Пиночеом. Левичари се, с друге стране, противе приватизацији јер се залажу да контрола над привредом и природним богатствима пређе у руке радника или локалних заједница. За Чомског, и Сириза је антинеолиберална странка, али не и левичарска, јер не захтева радничку контролу над привредом. Имајмо то на уму следећи пут када Вулин, Биљана Србљановић или Борко Стефановић опет покушају да нам се представе као левичари.

(Политика, 03. 03. 2015.)

Откуд богатима богатство?

Поводом текста „Опорезивање експропријатора”

Господин Борис Беговић се у свом последњем тексту у „Политици” пита зашто „жестоки критичари неједнакости” никако не говоре зашто је неједнакост уопште проблем. Веома сам изненађен да уваженом професору Београдског универзитета није познато да његов колега Пол Кругман, добитник Нобелове награде за економију, већ месецима у својој колумни у „Њујорк тајмсу” пише управо о проблемима које ствара неједнакост. Притом Кругман свакако није једини критички настројени економиста, а неједнакост подједнако критикују и људи из других професија.

Није ми јасан ни аргумент професора Беговића против већег опорезивања богатих. Он каже „богатство не пада с неба, већ га стварају пре свега они који су богати”. Волео бих да нам професор Беговић објасни прецизније о којим се то богатацима ради. О онима који не желе да се залази у то како су стекли свој први милион, или о оним мало поштенијим, које имамо само право да питамо – а чијим су се то радом обогатили? Има их разних, па бих заиста волео да знам којима од њих треба захвалити за сва та њихова добра дела и силно богатство које су нам обезбедили.

Ако само богаташи стварају богатство, шта је са оним државним субвенцијама које смо богатим корпорацијама, као што су Бенетон, Дрекслмајер, Јура, ФИАТ и друге, дали по сваком радном месту које су отворили у Србији? Да ли те субвенције улазе у рачуницу професора Беговића приликом процењивања ко доприноси стварању богатства а ко не? Ако искључиво богаташи стварају богатство, зашто широм света трагају за јефтином радном снагом? Колики је удео те радне снаге у стварању богатства? И шта је са приходима који настају експлоатацијом природних ресурса – јесу ли и они настали заслугом богаташа, или су пак пали с неба право у њихове руке? Толико о лошем поступању према богатима на које се жали професор Беговић.

У Србији постоји нешто што се накарадно зове „слободним зонама”. Реч је о деловима територије неких 12-13 општина на којима корпорације могу пословати рачунајући на бројне државне подстицаје – међу којима су већ поменуте субвенције по отвореном радном месту, пореске олакшице, развијена инфраструктура, јефтина радна снага итд. Из многих од тих предузећа пристижу вести о тешким радним условима и никаквим синдикалним правима. Недавно сам контактирао синдикат из једне од тих општина како бих се информисао о броју и врстама радничких притужби из предузећа која послују у њиховој „слободној зони”. Радници која се јавила на телефон није било јасно зашто се те зоне уопште зову „слободне” кад се у њима ради под ропским условима. Ипак, реч је о званичном називу које је усвојило Министарство финансија, под чијом се ингеренцијом те зоне налазе: а, ако се не вaram, професор Беговић сматра да и читава Србија треба да буде једна таква „слободна зона”.

Опорезивање богатих омета привредни раст, сматра професор Беговић. Друштвена неједнакост омета привредни раст, сматра Кругман. Двојица угледних економиста, а тако опречна мишљења. Нама лаицима логично делује да економија и није толико егзактна наука, нарочито након нашег искуства са транзицијом, предвођеном све самим економским експертима.

Нехотице ми пада на памет давно прочитан став Џона Кенета Галбрајта да економију треба пре свега проучавати да нам економисти не би продавали маглу. Галбрајт, „најпознатији економиста на свету”, како је окарактерисан у некрологу листа „Економист”, знао је да буде још оштрији, па је такође изјавио и то да економија „није у првом реду наука која излаже и објашњава појаве, него дисциплина којој је задатак да служи оним економским интересима који већ владају друштвом”, и да „данашњи економисти утувљују својој пастви схватања која погодују само крупним корпорацијама, али су штетна за друштво”. Некако ми се чини да и многи грађани Србије, поучени искуством а не академским образовањем, деле сличан став по овом питању.

Март 2015.

Другачији свет је могућ

Придружите ми се у једном покушају утопијског размишљања. Пошто су у друштву створени услови за задовољење основних потреба становништва, даљи пораст богатства неће допринети повећању личне сатисфакције и среће, тврде неки од утицајних економиста на основу анализе глобалних економских података. Први предуслов срећног друштва јесте да се сваком појединцу омогуће услови да задовољи своје основне животне потребе: свако материјално богатство преко тога није нужно за његову срећу.

Замислимо сад да је неким чаробним штапићем или, још боље, паметним друштвеним реформама, заиста дошло до испуњења тог базичног предуслова. Шта нам још ваља чинити да бисмо створили срећно друштво?

Недавно сам читао изјаве младих људи о разлозима зашто желе да напусте Србију. Њихова гледишта, нажалост, најбоље резимира изјава једне младе флаутисткиње којој се чини, каже она, да својој земљи може најбоље помоћи ако оде из ње. То можда и није реткост; често се сусрећемо са људима који су у иностранству зарадили новац или стекли

неко значајно искуство или образовање, па затим покушали да и у Србији нешто промене. Такав је, знамо, био случај и са Доситејем и Вуком Караџићем, а и Тесла је, патентирајући открића за добробит целог човечанства, на уму сигурно имао и добробит своје отаџбине.

Поменута изјава младе флаутисткиње доста говори о томе колико је српској омладини данас уопште могуће да својим талентима и креативношћу допринесе побољшању нашег заједничког живота; зато и желе да оду тамо где ће их, надају се, више ценити. Има у томе, свакако, прецењивања оног што их чека у тзв. „нормалним земљама”, и потцењивања оног што имамо овде. Емигрантски живот није нимало лак, а они који су већ упознали европске земље морали су приметити да су и оне оптерећене крупним проблемима – ксенофобијом, друштвеним неједнакостима, високим степеном отуђења...

Можда би у нашем утопијском друштву требало дозволити свим суграђанима да задовоље једну од основних душевних потреба – да допринесу заједничком добру. И данас се могу чути бројни учесници радних акција из старе СФРЈ како говоре о њима као о једној од најлепших ствари која им се догодила. Погледајмо и документарце о колективном радном елану Британаца при изградњи нових зграда и инфраструктуре по окончању Другог светског рата; а то је праћено национализацијом железнице, рудника, лука, електроиндустрије, као и оснивањем националне здравствене службе и увођењем система социјалног осигурања. Овим мерама обично становништво извучено је из предратне беде (живели смо међу пацовима и бубашвабама, каже једна од интервјуисаних особа у филму Кена Лоуча) и створена је држава благостања, укинута Тачеркиним реформама седамдесетих.

За потребе нашег утопијског пројекта могли бисмо замислити и како се наше идеално, срећно друштво заснива на солидарности, и како у њему појединци воде рачуна о интересу свих, а не само о својим личним жељама и потребама.

У том случају, морали бисмо најпре забранити рекламе. Зашто? Према једној харвардској студији, изложеност рекламама луксузне робе и раскошног начина живота човека чини склонијим себичном понашању. Такође, у нашем утопијском друштву хтели бисмо да се према сваком појединцу односимо с поштовањем, па бисмо морали укинути и моћ и хијерархију. Наиме, што је неко виши на друштвеној лествици, то је мање оран да обраћа пажњу на интересе и добробит оних испод њега, тврди Данијел Големан, познати психолог.

Али, да ли је друштво у којем смо свима омогућили пристојан живот, у којем су задовољене основне животне потребе, и из којег више нико не одлази „трбухом за крухом”, заиста толико неоствариво? И зар није очигледно да је цена коју читав свет плаћа због постојања сиромаштва много скупља него она коју би платио за његово искорењивање? Европа је, као и Србија, под влашћу политичких групација за које је колективно благостање по важности далеко испод профитних интереса моћника, корпорација, менаџера са вишемилионским платама итд. – све до њихових сопствених зарада, великодушно финансираних из буџета. Да ли да им поверујемо да другачији свет није могућ? Да је ово најбољи од свих могућих светова?

Април 2015.

О западном тероризму или 50 милиона мртвих од Другог светског рата

Често понављана формулација да је у Сребреници почињен највећи злочин на територији Европе након Другог светског рата као да служи да прикрије чињеницу да су највећи злочини после Хитлера почињени баш од европских и држава европског порекла попут САД-а. Ти злочини, много већих размера од сребреничког, нису се одиграли на територији Европе, већ на другим континентима, који су, из европоцентричне перспективе, континенти на којима живе људи „нижег рода”, према којима се Европљани током највећег дела своје историје нису ни односили као према људима.

На пример, белгијски краљ Леополд Други одговоран је за смрт десет милиона Африканаца крајем XIX и почетком XX века у Конгу, тадашњој белгијској колонији. Међутим, за разлику од Хитлерових, ти злочини остали су потпуно непознати широј јавности. И без гасних комора, као европског патента „пар екселанс”, Европа је огрезла у крви кроз векове своје историје, како пре Другог светског рата, тако и након њега. Европљани су САД и Аустралију изградили на масовном истребљивању домородачких популација и њиховом замењивању отетим Африканцима који би им служили као робови.

У недавно објављеној књизи „О западњачком тероризму – од Хирошиме до беспилотних летелица” Ноам Чомски употребљава синтагму „селективно слепило” како би окарактерисао честу појаву да се о појединим злочинима непрестано расправља уз морално згражавање, док се други у исти мах упорно прећуткују или негирају. Чомски сматра да је амерички напад на Вијетнам „највећи злочин након Другог светског рата”; међутим, педесетогодишњицу почетка тог рата 2011. у водећим америчким медијима нико није ни поменуо. Исти је случај и са диктаторским режимима: за Запад постоје оне диктатуре које су стални предмет моралне осуде, али и оне о којима се не говори, већ се са њима сарађује.

Један од тренутно најважнијих проблема на који скрећу пажњу друштвени покрети јесу дронови, беспилотне летелице намењене „прецизном” убијању терориста – толико прецизном да од њега најпре страдају цивили. Према подацима енглеског Бироа за истраживачко новинарство, од укупно 2.600 до 3.400 Пакистанаца убијених беспилотним летелицама, само два одсто било је на америчкој листи тражених терориста. Према Галуповим анкетама, 97 одсто Пакистанаца противи се употреби дрона, док 74 одсто сматра САД непријатељском силом, што је многим јасан показатељ да овакав рат против тероризма не чини САД нимало омиљенијим нити безбеднијим од будућих напада.

Шеснаестогодишња Пакистанка Малала Јусуфзаи – чувена по својој борби за право на школовање пакистанских жена, због чега су јој талибани пуцали у главу – искористила је недавни позив на састанак са америчким председником Обамом да му скрене пажњу да беспилотне летелице додатно разјарују Пакистанце, што може само подстаћи њихово учешће у терористичким активностима. Медији нам међутим не откривају да ли се Обама макар мало постидео чувши да му малолетна девојчица поручује да дронови пре свега убијају недужне цивиле.

Гаврило Принцип – представљали га новопечени историчари као терористу или не – никад као појединац не би био

у стању да покрене рат у ком ће stradати милиони. Такве ратове покрећу само империје, које такође имају моћ креирања јавног мњења, и по вољи прекрајају и реинтерпретирају историју. Оне су у лицемерној позицији да сву „кривицу” могу свалити на убоге младиће-идеалисте који су незадовољни светом у ком влада сила и неправда и посежу за насиљем у свету сазданом на насиљу – а за шта треба захвалити управо тим истим империјама.

Да се искорени тероризам морало би се пре свега искоренити сиромаштво. Многим људима широм света затворена су сва врата, налазе се у безнадежној ситуацији и немају никакву будућност пред собом. Амерички „рат против тероризма” до те мере је контрапродуктиван и сам по себи подстиче тероризам и заштрава сукобе да нови светски рат постаје све реалнија могућност. Измишљено оружје за масовно уништење у Ираку, мучење затвореника у Гвантанамо Беју и тајним затворима широм света, шпијунске операције америчке Националне безбедносне агенције, подршка бруталним сиријским побуњеницима, хаос и геноцид у Либији, Ираку, Авганистану... Све је дужа листа земаља потпуно уништених америчким војним интервенцијама; но оно што би требало највише да нас забрињава јесу људске жртве. А у уводу књиге „О западњачком тероризму” може се прочитати и то да је „од краја Другог светског рата, као последица западног колонијализма и неоколонијализма, погинуло између 50 и 55 милиона људи широм света”. Такав стравични податак присиљава нас да се запитамо: ко заиста заслужује да буде жигосан као терориста?

(Нови стандард, 18. 12. 2013.)

Привреда за људе, не за профит

Уједној студији Уједињених нација анализирали су разлози због којих међународне санкције у СР Југославији нису довеле до драстичнијих последица; зашто, на пример, морталитет у том периоду није забележио значајнији пораст. По налазима те студије, најбитнији фактор тог необичног одолевања биле су независна сопствена пољопривреда и фармацеутска индустрија, које су Србији омогућиле да самостално производи храну и лекове, без потребе за њиховим увозом. „Проблеми у одржавању здравственог система током санкција били би много тежи да није било снажне домаће фармацеутске индустрије”, коначни је закључак.

Данас нема санкција, али нема ни домаће фармацеутске производње. Она је уништена у процесу приватизације, након што је превладало екстремно убеђење да је „и најгора приватизација боља од друштвене својине”. Ни пољопривреда није прошла ништа боље. Већ годинама то је једини сектор који остварује трговински суфицит – међутим, они који су заслужни за тај позитивни биланс, без којих не би ни било никаквог извоза, пољопривредници, послују скоро искључиво с дефицитом.

Србији су несумњиво потребне реформе. Али јој није потребна рестаурација деветнаестовековних услова рада, нити робовласничких и феудалних односа. А данашњи самозвани реформисти, како у Влади тако и у опозицији, крећу се углавном управо у том смеру – ка обнови услова и околности због којих су људи дизали буне и устанке од самог освета цивилизације. Политички, економски и социјално, суочени смо са драстичним поништавањем прогресивних историјских тековина извојеваних вековним народним борбама.

Суштинско питање које би требало поставити себи јесте какву привреду у ствари желимо. Да ли заиста мислимо да су радна места која нам обезбеђују стране инвестиције, мултинационалне корпорације и „контроверзни” домаћи бизнисмени одржива на дуже стазе, и да заиста решавају проблеме незапослености, социјалне несигурности и неподмирности основних животних потреба код неког значајнијег процента становништва?

Приметно је да многи актери наше политичке сцене настоје да у јавности о себи створе слику наследника Зорана Ђинђића, понављајући у недоглед фразе о „реформама” и „кочничарима реформи” (што већ почиње да подсећа на другу, чувену антитезу „револуције” и „контрареволуционара”). Ти данашњи „реформисти” се у својим тирадама међутим никако не дотичу суштинског питања: може ли се у систему постављеном на неправедним темељима уопште очекивати нека праведна реформа? Много им је лакше да критику ограниче на оне који су најслабија карика – оне који нису већ утврдили своју политичку и економску моћ, задобијену разноразним злоупотребама у доба ратова, санкција и приватизације. Јер прави „кочничари”, они који су се накрали у социјализму, имали су с чиме да уђу и у приватизацију у капитализму, и о истом трошку задрже све привилегије кроз прање новца приватизацијом. Ауторитарна и централизована држава само им је помогла да над читавим процесом лакше успоставе потпуну контролу.

Решење тог Гордијевог чвора треба тражити у алтернативним облицима економије, којима би становништво могло демократски управљати и у њима остваривати своје интересе. Нама је неопходна колективна нада у бољу будућност за све – не само за оне који преко партијских веза или благодарјећи новопридошлим корпорацијама у лову на јефтину радну снагу успевају да искамче прилику за запослење. А да би постојала колективна нада, потребно је да појединац верује и очекује да ће реформе, поред побољшања његовог личног друштвеног положаја, побољшати и положај људи из читаве његове заједнице. Потребно је да зна да ће живети у друштву у ком неће бити гладних и бескућних, у ком ће млади моћи да се прописно и равноправно образују и болесни прописно и равноправно лече. Модели алтернативне економије који би на тај начин обезбеђивали основне животне потребе свих већ постоје, плодно пољопривредно земљиште имамо, а не мањка нам ни елементарне технологије, као ни техничких стручњака, којих имамо у великом броју. И најзад, да би се производило за потребе људи, а не за нечији профит, неопходно је пре свега установити истински демократски систем, који би реално одражавао и уважавао наше стварне економске потребе и интересе – а не интересе тајкуна и корпорација.

(Двоглед, 24. 02. 2014.)

Непримерено поређење Косова и Бангладеша

ПРЕ ПАР НЕДЕЉА у утицајном бангладешком листу на енглеском „Дејли стар” објављен је интервју са Хашимом Тачијем у којем он објашњава како је дошло до албанског проглашења независности Косова и зашто би и Бангладеш такође требало ту независност да призна. Аутор интервјуа није потписан а Тачијеве изјаве ни у једном тренутку не доводе се у питање, па остаје утисак као да је пре реч о плаћеном огласу него о интервјуу. „Косовски премијер” као главни разлог зашто би Бангладеш требало да призна независност Косова наводи сличност између бангладешке борбе за отцепљење од Пакистана 1971. и борбе косовских Албанаца за независност од Србије. Уз то, косовска независност остварена је уз помоћ „демократског света”, окупљеног око САД-а и НАТО-а, наглашава Тачи, без којих ОВК никада не би успела да порази „једну од најнапреднијих војних машинерија у Европи”, тј. српску војску.

Ипак, томе што Тачи подразумева у свом интервјуу за „Дејли стар”, лист под патронатом моћне Транском групе, да САД и НАТО воде борбу за демократију и људска права, противречи управо случај бангладешке борбе за независност,

који скоро недвосмислено показује да су у геополитичким играма људска права за САД потпуно неважна.

Бангладешки ослободилачки рат један је од важнијих догађаја из периода Хладног рата. Сукоб је започео 25. марта 1971. године, кад је пакистанска војска напала Источни Пакистан (данашњи Бангладеш), а окончан је 16. децембра исте године предајом пакистанских трупа удруженим снагама Индије и Бангладеша. Док су Совјетски Савез и Индија били на страни победничког Бангладеша, САД и НР Кина сврстале су се уз Пакистан и увелико игнорисале извештаје о злочинима које је његова војска починила у тадашњем Источном Пакистану.

Данашња Русија и даље има велики утицај на Бангладеш јер је Совјетски Савез, уз Индију предвођену Индиром Ганди, био најзаслужнији за успешан исход бангладешке борбе за независност. Док су САД водиле политику „превиђања” пакистанских масакара над Бенгалцима и на све могуће начине покушавале да 1971. у Савету безбедности Уједињених нација спрече интервенцију Индије на страни Бангладеша, Совјетски Савез је чак два пута ставио вето на тај предлог. Француска и Велика Британија су, с друге стране, иако обавештене о бенгалским цивилним жртвама, остале уздржане.

Ноам Чомски, чије је противљење НАТО агресији на Србију добро познато, наводи рат између удружених снага Индије и Бангладеша против Пакистана као један од два јединствена примера из модерне историје за које би се могло рећи да је улазак моћније државе (Индије) у рат против слабије (Пакистана) имао стварне хуманитарне последице. Други пример је, по Чомском, вијетнамски напад на Камбоџу. Међутим, обема интервенцијама Запад се жестоко противио, упркос томе што су обе зауставиле масовно истребљење цивила.

Када је постало извесно да ће Индија поразити пакистанску војску, САД су што хитније заказале још једну седницу Савета безбедности. Но, како су у току излагања тадашњег пакистанског министра спољних послова Зулфикара Али Бутоа

(каснијег председника Пакистана) стигле вести о дефинитивном поразу и предаји пакистанских трупа, он је, фрустриран неуспехом резолуције и нереаговањем Уједињених нација, поцепао свој говор и напустио седницу Савета безбедности – да би бангладешку независност убрзо подржала већина чланица УН.

Према званичном објашњењу, САД су се умешале у сукоб на Косову због масовног кршења албанских људских права. У случају Бангладеша, међутим, људске жртве биле су крајње небитне за америчког председника Никсона, који је streпеo само од тога да би независност Бангладеша омогућила потпуну совјетску доминацију над регионом и тако озбиљно угрозила америчку глобалну позицију, па су САД своју војну помоћ Пакистану слале преко Ирана и Јордана (у којем и данас држе кампове за обуку сиријских побуњеника). Совјетски Савез је, са друге стране, подржао и индијску војску и бенгалски покрет за независност „Мукти Бахини”, сматрајући да ће независност Бангладеша ослабити позицију његових ривала – САД-а и тадашње Народне Републике Кине.

Амерички председник Никсон је такође у току сукоба у Бенгалски залив послао носач авиона Ју-ес-ес Ентерпрајз, што је представљало директну нуклеарну претњу Индији због сукоба с Пакистаном. Америчка морнарица се ипак у јануару следеће године повукла, када је Совјетски Савез из Владивостока у Индијски океан поринуо сопствене подморнице наоружане нуклеарним ракетама. Америчка и британска јавност протествовале су против пакистанских војних операција у тадашњем Источном Пакистану, али утицајни амерички медији, као што је „Њујорк Тајмс”, ограничили су своје репортаже на прогнозирање исхода ратних сукоба и анализу односа великих сила, док су најмање простора посветили извештајима о цивилним жртвама, каже се у студији спроведеној на Универзитету Карбондејл у Јужном Илиноису.

Вођа бангладешке борбе за независност Шеик Муџибур Рахман је, са скоро целом својом породицом, убијен у пучу

1975, подстакнутом глађу која је тада завладала читавим регионом. Ипак, у тексту „Прошлост никад не умире“, објављеном такође у „Дејли стару“ 2005. године, амерички новинар Лоренс Лифшулц, аутор књиге „Бангладеш – недовршена револуција“, тврди да су у убиство били умешани и неки од званичника америчке амбасаде заједно са противницима Муџибуровог социјализма, секуларизма и проиндијске политике, а као извор наводи тадашњег америчког амбасадора и свог блиског пријатеља Јудина Бустера. Као и у случају убиства Салвадора Аљендеа, закључује Лифшулц, ради се о својеврсној личној освети Хенрија Кисинџера, бившег америчког државног секретара. Данашња премијерка Бангладеша Шеик Хасина Рахманова је најстарија ћерка, која је успела да избегне егзекуцију јер се у време пуча случајно затекла у Западној Немачкој.

Косово је, каже Тачи у интервјуу, „кључни фактор мира и стабилности на Западном Балкану“ и на путу је учлањења у НАТО и Европску Унију, „како би дало допринос миру и стабилности у свету“. Убеђен је да ће Србија у будућности признати независно Косово, са којим је у априлу 2013. склопљен „историјски споразум“ о нормализацији односа. Осим тога, уверава да су „права Срба на Косову заштићена по највишим стандардима“.

Бангладеш на захтев Русије још увек није признао независност Косова, а био је уздржан и приликом гласања за резолуцију УН којом би се осудила руска анексија Крима. Ипак, под притисцима САД-а званичници Бангладеша више пута су изјавили да озбиљно размишљају о признавању косовске независности, док су приштински званичници потврдили да им је то од ових и обећано. Бангладеш би додуше најрадије остао неутралан, о чему сведочи и изјава његовог секретара за спољне послове: „Не осећамо потребу да у овом тренутку признамо Косово. Ако га признамо, ми се опредељујемо за једну страну. Али, ако га не признамо, не опредељујемо се ни за једну.“ Бангладеш је, као по величини трећа земља са већинским муслиманским становништвом, припадник Организације за исламску сарадњу (ОИК), чијих

је 35 од укупно 57 чланица, међу њима и Пакистан, признало независност Косова.

На територији садашњег Бангладеша у периоду британске колонијалне владавине уништаван је за то време напредни систем производње, а обрадива земља отимана ради узгоја опијумског мака за кинеско тржиште – што је довело до велике глади. Непосредно пре доласка колонијалних освајача и трговаца, каже Чомски, Бенгал је био један од најбогатијих региона на свету. Данас су, после британске пљачке, државе из тог региона, Бангладеш и Калкута, постале међународни симбол очаја и безнађа.

(Нови стандард, 07. 04. 2014.)

Геополитика грађанских ратова

Уместо Фон Клаузевицевог описа рата као „наставка политике другим средствима”, требало би рећи да је политика наставак рата другим средствима. Човечанство никад није изашло из перманентног ратног стања, које се узима као нешто сасвим природно за људски род. Хладни рат никада није завршен; НАТО није расформиран ни након пада гвоздене завесе. Земље тзв. Брик савеза (Бразил, Русија, Индија, Кина) сваким даном постају све јаче, и однос снага међу глобалним силама постепено се мења. До сада водећа светска сила губи свој доминантни положај и на све начине покушава да га задржи. А људска права су универзални тројански коњ; све сукобљене стране их потурају у туђе двориште како би супарницима помрсиле конце.

„Зашто нема војних пучева у САД-у? Јер тамо нема америчке амбасаде”, гласи актуелни виц на тему дугогодишње историје збацивања режима непогодних за америчке економске интересе.

Збацивање непослушних режима, као и подршка подобним диктатурама, вишедеценијски је саставни део америчке спољне политике, која државну одбрану и обезбеђивање економских интереса заснива на превентивним војним интервенцијама, експанзији, унилатерализму, хегемонији, моћној обавештајној служби и финансијском придобијању савезника.

Да би се разумео недавни украјински пуч, каже Николас Дејвис, аутор чувене књиге „Наше крваве руке – америчка инвазија и уништење Ирака”, потребно је ставити га у историјски контекст. Ово је од 1953. године најмање осамдесети пут да су САД у страниој држави организовале државни удар, било успешни, било неуспешни.

Дејвис помиње и „процурели” пресретнути разговор који доказује да су пучисти били у блиском контакту са амбасадором Џефријем Пјатом и Викторијом Нуланд, помоћником државног секретара САД-а. А наводи и изјаву бившег украјинског шефа безбедности Александра Јакименка, по чијим речима су организатори пуча „у суштини живели у америчкој амбасади, боравили су тамо сваки дан”.

Оваква политика почела је када је председник Ајзенхауер схватио да ЦИА може да збаци изабрану Владу у Ирану, која је одбила да жртвује будућност свог народа ради Западних трговинских и геополитичких интереса. Већина америчких пучева довела је „до озбиљне репресије, вансудских погубљења, тортуре, корупције, екстремног сиромаштва и друштвене неједнакости, као и саботирања демократских тежњи народа. Мале су шансе да ће плутократска и ултра-конзервативна природа снага које су САД довеле на власт у Украјини бити изузетак”, сматра Дејвис.

Европска унија је у новембру 2013. затражила од Украјине потписивање Споразума о слободној трговини који би угрозио украјинске економске интересе. Према Дејвису, Украјина, као највећи произвођач сира и живине, могла би да извози само пет, односно један одсто ових производа у

ЕУ, док би западне фирме Украјину користиле како би Русију преплавиле јефтиним производима из Азије, што би Русију натерало да затвори своју границу са Украјином на штету индустријског развоја њених источних подручја. Пошто је украјински председник Виктор Јанукович одбио потписивање тог Споразума, прозападне десничарске групе у Кијеву покренуле су уличне протесте, који су у јануару 2014. постали насилни, кад су неонацистичка партија „Свобода” и „Десни сектор” потпуно преузели контролу над масом.

„Десни сектор”, који делимично финансира украјинска дијаспора, могао би бити творевина ЦИА-е. „Насилни десничарски протести одувек су били део америчке стратегије за збацивање неподобних режима”, закључује Дејвис. „Ширење насиља на улицама је свесна стратегија за стварање ванредног стања као оправдања за збацивање изабране и уставне Владе и преузимање власти.” Када је у Ирану 1953. избило насиље на улицама и погинуло на стотине људи, Мохамед Мосадек је поднео оставку како би зауставио крвопролиће – након чега је Запад опет стекао власништво над нафтном индустријом, коју је Мосадек првобитно национализовао.

Ако грађански рат у Украјини ескалира, биће злочина на свим странама. Суштина рата – без обзира на историјски период, цивилизацијска достигнућа или војне кодексе и принципе понашања – састоји се у убијању што већег броја непријатеља (укључујући и цивиле). Војске немилосрдно газе све пред собом, без обзира да ли је реч о окупаторској нацистичкој војсци или ослободилачкој Црвеној армији. Стога свако ко не учини све што је у његовој моћи да спречи почетак сукоба, или саботира мировне преговоре, као што је био случај у Рамбујеу пред НАТО бомбардовање Југославије, сноси највећу одговорност не само за лошу дипломатију, већ и за сва потоња ратна злодела. Хушкачка политика америчких и европских званичника и подстицање „анти-терористичких” акција украјинске Владе (уследилих одмах након недавне посете шефа ЦИА-е Кијеву) стрмоглавиће Украјину у пакао грађанског рата.

Војне интервенције међународних снага, које се опредељују за једну од страна религиозно-секташких сукоба, само распирују већ започете ратове и повећавају биланс њихових жртава. За многе је такав интервенционизам почео већ током рата у Босни.

Мик Хјум, уредник британског часописа „АМ”, који је критиковао медијско извештавање о тадашњим догађајима и противио се демонизацији Срба, сматра да је Босна била преломна тачка, када су заговорници интервенције – „лаптоп бомбаши” – издејствовали да Запад зарати са Србима како би се они осетили морално супериорним. „Од тада постоји снажна проинтервенционистичка атмосфера у западњачкој политици”.

Брендан О’Нил, аутор књиге „Од Босне до Беслана: како Запад шири Ал-Каиду”, тврди да су САД снабдевале оружјем хиљаде муџахединских бораца и слале их у Босну. Додаје још да и симпатизери западних војних интервенција и антизападни политички исламисти воде заједничко порекло из овог конфликта, у којем су били савезници: и за једне и за друге то није био грађански рат, већ искључиво српска агресија – а Срби су кроз прорачунату медијску хистерију изједначавани са нацистима.

Фаисал Девји у својој књизи „Џихадски пејзажи” тврди да је савремени џихад „више производ медија него било које локалне традиције, ситуације, школе или фракције муслиманских званичника... Сам џихад може бити виђен као изданак медија, скоро у потпуности састављен од унапред сконструисаних медијских тема, слика и стереотипа.”

О’Нил такође сматра да су многи муџахедини били подстакнути да се укључе у босанске сукобе управо пристрасним медијским извештавањем лево-либералних западних новинара. Многа сведочења арапских бораца откривају да су отишли у Босну након што су видели „извештаје америчких медија о логорима за силовања” или читали о „геноциду” у Босни и „камповима у којима су српски војници

систематично силовали хиљаде муслиманки”. И западни интервенционисти и радикални исламисти добили су у Босни свој морални подстрек и постали милитаризовани и интернационализовани. Као резултат своје борбе против „злик” Срба, почели су да себе сматрају ратницима „добра”, који у својој борби не морају поштовати застарела правила међународног права, каже О’Нил.

У Хашком трибуналу недавно је бивши припадник специјалне јединице полиције БиХ, која је обезбеђивала Изетбеговићево председништво, изјавио да је у Сарајеву спроведена такозвана „операција са лажном заставом” („false flag”) како би се противничка страна оптужила за бомбардовање пијаце Маркале и убијање цивила, и подстакла интервенција међународних сила. И норвешки професор Ото Тунандер, истраживач Мировног института у Ослу, такође потврђује да му је ово посведочено из више извора при НАТО-у.

На недавно угашеној фејсбук страници „Вијести Уммета”, која је служила регрутовању балканских муслимана за ратовање на страни сиријских побуњеника, свака вест о смрти припадника Хезболаха и шиита који ратују на страни регуларне сиријске војске прослављана је дугачким низом читалачких коментара. Шиити су представљани као лажни муслимани, које треба убијати без оклевања. Религиозно секташтво, већ виђено у сукобима на територији бивше Југославије, у Сирији је прерасло у секташтво унутар самог ислама.

Валентин Ицко, Високи представник ЕУ у БиХ, најављивао је војну интервенцију да би се зауздали недавни социјални протести у Босни, док аустријски дипломата Себастијан Курц сматра да је потребно укинути кантоне, тобоже забринут због њихових превеликих издатака. Обојица промовишу политику која није у складу са жељама народа БиХ и ни на који начин не помажу решењу тешке социјалне кризе због које су протести и почели. Сувише је то неодговорно и несувисло од тих аустријских грађана на стогодишњицу Сарајевског атентата и Првог светског рата.

Надајмо се да је Немачка нешто научила из трагичних лекција Првог и Другог светског рата јер се чини да би њена улога у овом тренутку могла бити пресудна у спречавању улажења у отворени сукоб са Русијом око Украјине. Томе тежи и чувена новинарка и феминисткиња Алис Шварцер, подсећајући да је не тако давно нацистичка Немачка напала Русију, убијајући милионе жена, деце и мушкараца.

Немачки министар спољних послова Френк-Валтер Штајнмајер највећи је заступник сарадње између Немачке и Русије и заговорник прагматичног става према Путину, који на прво место ставља оснаживање економске сарадње међу њима. То је политика наследница „нове источне политике” Вилија Бранта, која је за циљ имала успостављање боље сарадње између Западне Немачке и Совјетског Савеза, а као последицу смиривање тензија и стабилнију Европу. Србија такође не треба да се опредељује између сукобљених страна у украјинском конфликту, већ да да свој допринос смиривању тензија са јасном поруком да нови рат у Европи никоме неће донети ништа добро.

(Нови стандард, 28. 04. 2014.)

Поговор

Ненад Глишић

Без компромиса

Већ дуго у нашој публицистици није било текстова који нису натопљени крвљу која удара у мозак и пеном која излази на уста. Исто толико дуго нисмо читали полемичке и публицистичке текстове који су писани са позиција несумњиве независности од тренутних позиција моћи и других сила које на то место претендују; који не заступају ни власт ни оне који је прижељкују. Исто тако, чак ни у ранијим временима нисмо имали много посла са текстовима који у себи садрже и слој промишљања шта полемика јесте и чему публицистички текстови служе.

Већ од првог текста, прегледа полемика између Била Келера и Глена Гринвалда, Срећковић нас уводи у размишљање на тему – шта је и чему служи новинарство, а самим тим и публицистика, у свету какав је сада. Аутор књиге извлачи поуке из те полемике и представља нам их, како у виду закључака у том тексту, тако и кроз остале текстове који следе. Значајан закључак је, да позајмимо наслов једног текста И. Лоле Рибара – неутралности не може бити. Неутралност је, каже се, привид који корпоративним и великим медијима служи као алиби за сервилно преношење онога

што „званични извори” нуде по рецептима својих служби за односе са јавношћу.

Управо ту негде лежи једна од главних нити ових текстова који се тако логично и складно ослањају један на други; позив да се завири дубље од онога што стиже као пропаганда заогрнута у информацију. Сетимо се само случаја пада војног хеликоптера са болесном бебом; мејнстрим медији су редом објавили „информацију” о слетању хеликоптера и дочеку који су болесној беби приредила чак двојица наших министара. Та врста новинара добила је популарни назив: преститутке. То је, отприлике, крајње исходиште „непристрасног” новинарства.

Логично, преиспитивање владајућих догми у журнализму води ка раскринкавању целокупног механизма пропаганде која функционише на траси од „званичних извора” до крајњег конзумента. Од Закона о раду, преко приватизације и обраде те теме у медијима, до пољопривреде, корупције, и колонијалне политике којој је и наше друштво опипљиво изложено. И Миленко Срећковић се у то преиспитивање упушта без бојазни да ће бити етикетиран као кочничар „нашег” (чијег) пута у евроинтеграције, које човек, чак и кад их не помиње директно, просто мора да проблематизује чим мало загребе испод површине.

Срећковић у овим текстовима упорно гребе и скида ту скраму фабрикованих мњења која временом постаје све дебља и која, у овом свету убрзања које се такође раскринкава у сваком од текстова, треба да одврати такозваног просечног конзумента информација да се у тој буци и хаосу удубљује у било шта. Оно што је очекивано од тог конзумента јесте – да сва сервирана обавештења прими без преиспитивања. У чланцима књиге која је пред нама, поред демистификације већ поменутих тема, одјекује и стални позив читаоцу да о свакој информацији размисли пре него што је прими као факат.

Промишљање о информацијама и њиховом садржају нужно нас води и до тога како функционишу тренутни односи

моћи у унутрашњим и спољним оквирима. Срећковић се поставља на позицију друштвеног радника, као нека врста народног трибуна који не жели да превари своје читаоце лажном објективношћу. Напротив, наслов једног од текстова и гласи: „Назовимо ствари правим именом”. То би, уосталом, и требало да буде стварни задатак информисања, а не популарно спиновање и претварање медија у канал за објављивање званичних прогласа моћника. Требало би, али није. Медији су, у овој фази развоја капитализма, један од носећих стубова државног идеолошког апарата. Кажемо државног, иако се главни актери овог система већ дуже време групишу изнад националног нивоа, како по власничкој структури, тако и по ономе чије интересе заступају.

Зато сматрам да је позитивна и значајна ствар кад се неко, као што је случај са Миленком Срећковићем, нађе у ситуацији да своје текстове објављује у мејнстрим медију попут најдуговечнијег дневног листа „Политика”, а да притом не мора да прави компромисе и изневерава себе. По том питању не треба бити догматичан: уз принципијелну критику мејнстрим медија као таквих и саме „Политике” са њеном репутацијом честих блиских односа са влашћу, која год она била, ипак је успех кад неко, попут аутора ове књиге, може да напише „Свако заслужује спас” и тиме проблематизује једну од основних флоскула неолибералне политике о губитницима транзиције, а да то притом није у рубрици „Међу нама”, или у неким другим писмима читалаца.

Књига „Свако заслужује спас” представља вредно сведочанство о једном од ретких гласова који се на нашем медијском простору могу чути како преиспитују идеолошке матрице и раскринкавају интерпретације које треба да увере највећи број људи да им је у интересу оно што није. Сведочанство које ће, надам се, истовремено бити и весник неких нових струјања у нашим медијима као и на политичкој сцени.

Биографија

Миленко СРЕЋКОВИЋ је рођен 1982. године у Великом Крчмару код Крагујевца. Основну школу је завршио у Рачи крагујевачкој а средњу техничку у Крагујевцу. Дипломирао је на катедри за Општу књижевност на Филолошком факултету у Београду.

Колумниста „Политике” је од новембра 2013. године. Оснивач је Покрета за слободу, и као секретар Координационог одбора радничких протеста организовао је већи број протеста против пљачкашке приватизације.

Уређивао је домаће издање „3 магазина” (2007-2009) и интернет часопис на енглеском језику „Freedom Fight Info”. Приредио је књиге „Деиндустријализација и раднички отпор” (2011), „Земља и слобода” (2011), „Борба за будућност” (2013), „Отимање земље – отпори и алтернативе” (2014).

Тренутно живи у Крагујевцу.

Миленко Срећковић
СВАКО ЗАСЛУЖУЈЕ СПАС
Избор из публицистичких радова
2013-2015.

Издавачи: Neopress i Покрет за слободу
Штампа и пласман: Neopress design&print
Лектура и коректура: Владимир Божићевић
Дизајн корица: Ивана Виријевић, Младен Радовановић
Прелом: Ацо Попадић
Рецензент: Ненад Глишић
Тираж: 500

ISBN 978-86-914291-6-4

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

330.3(497.11)(046)

338.124.4(497.11)(046)

СРЕЋКОВИЋ, Миленко, 1982-

Свако заслужује спас : избор из публицистичких радова 2013-2015 /
Миленко Срећковић. - Београд : Покрет за слободу, 2015 (Београд :
Neopress). - 104 стр. ; 21 cm

Тираж 500. - Биографија: стр. 89.

ISBN 978-86-914291-6-4

а) Економска криза - Србија б) Србија - Економске прилике

COBISS.SR-ID 214204684

Већ дуго у нашој публицистици није било текстова који нису натопљени крвљу која удара у мозак и пеном која излази из уста. Исто толико дуго нисмо читали полемичке и публицистичке текстове који су писани са позиција несумњиве независности од тренутних позиција моћи и других сила које на то претендују; који не заступају власт ни оне који је прижељкују.

Књига **Свако заслужује спас** представља вредно сведочанство о једном од ретких гласова који се на нашем медијском простору могу чути како испитују идеолошке матрице и раскривају интерпретације које треба да увере највећи број људи да им је у интересу оно што није.

Сведочанство које ће, надам се, истовремено бити и весник неких нових струјања у нашим медијима као и на политичкој сцени.

(из поговора **Ненада Глишића**)

„А где смо ту ми? У потрошачком друштву слобода избора и одлучивања парализована је самим обиљем безначајних алтернатива: различитим укусима чипса и трендсетерским наметањем животних стилова. На политичким изборима гласа се за мање зло; јер кад би избори стварно могли нешто променити, били би законом забрањени“

СВАКО ЗАСЛУЖУЈЕ СПАС (Политика, 21. 01. 2015.)

„Али, да ли је друштво у којем смо свима омогућили пристојан живот, у којем су задовољене основне животне потребе, и из којег више нико не одлази „трбухом за крухом“, заиста толико неоствариво?“

И зар није очигледно да је цена коју читав свет плаћа због постојања сиромаштва много скупља него она коју би платио за његово искорењивање?“

ДРУГАЧИЈИ СВЕТ ЈЕ МОГУЋ (Април 2015)

neopress
PUBLISHING

СВЕТ ЗА
СЛОБОДУ

www.neopresspublishing.com

МИЛЕНКО СРЕЋКОВИЋ

СВАКО ЗАСЛУЖУЈЕ СПАС

neopress
PUBLISHING